

17012420

Gedeputeerde Staten**de voorzitter van Provinciale Staten
p.a. Statengriffie****PROVINCIE ZEELAND**AFD. *SG*
AFD. TERMIJN

AMBT.

*pb-sta*DATUM **15 JUNI 2017**DOC.NR.
ZAAK NR.
CLASS.*17012420***onderwerp**
Monitoringsysteem Europese middelen in
Zeeland**kenmerk**
17011424**behandeld door**
M.C.S.P. de Ruijsscher-
Boomert
(0118) 631560**verzonden****15 JUNI 2017**

Middelburg, 14 juni 2017

Geachte heer/mevrouw,

In november 2016 heeft de Provincie Zeeland gezamenlijk met het Zeeuws Subsidie Team van de Zeeuwse gemeenten opdracht verleend aan ERAC BV voor het opzetten van een monitoringssysteem (inclusief een nulmeting) over de neerslag van de Europese middelen in Zeeland in de programmaperiode 2014-2020.

Het monitoringssysteem heeft als doel om inzicht te geven in waar in de provincie welke middelen uit Europese programma's neerslaan en op welke manier deze een bijdrage leveren aan onder andere de doelstellingen uit de gemeentelijke programma's en het provinciale coalitieakkoord, de Zeeuwse speerpuntsectoren uit het rapport Balkenende en de Europese maatschappelijke uitdagingen. Middels deze brief bieden wij u de resultaten van de nulmeting van het monitoringssysteem aan.

De hoofdconclusie uit het rapport is:

Er zijn **80 projecten** geïdentificeerd die gezamenlijk goed zijn voor ruim **68 miljoen euro**. Binnen deze projecten, valt één project in het bijzonder op. Het project 'New Terneuzen Lock' heeft 48 miljoen euro verkregen uit het programma 'Connecting Europe Facility' (CEF), dit is 70% van het totaalbedrag.

Enkele opvallende constatering en kanttekeningen bij deze resultaten zijn:

- De peildatum van het systeem is 1 november 2016, de Europese programma's zijn volop in uitvoering, waardoor er inmiddels meer Europese projecten in Zeeland zijn goedgekeurd. Deze zullen in de eerstvolgende update zichtbaar worden.
- De middelen worden toebedeeld aan een gemeente op basis van de postcode van de aanvrager, dit leidt mogelijk tot een vertekening op gemeentelijk niveau, aangezien de uitvoering van het project op een andere locatie kan plaatsvinden. Dit is bijvoorbeeld het geval voor ESF waar de gemeente Goes als centrumgemeente namens alle gemeenten de aanvrager is.
- De (relatieve) cijfers worden gekleurd door een groot CEF-project, dat goed is voor 70% van de totale omvang van de verworven financiering. Om een juist beeld te kunnen geven wordt in het rapport derhalve onderscheid gemaakt tussen de resultaten inclusief het CEF project en exclusief de CEF bijdrage.
- Dat de score (exclusief CEF) lager is dan bij andere onderzochte provincies, is met name te verklaren door de economische structuur van de provincie Zeeland. In andere provincies wordt fors meer geld binnengehaald via het Horizon2020 programma. Door het ontbreken van een volwaardige universiteit worden nauwelijks Horizon2020-middelen in Zeeland verworven.
- De programma's waar Zeeland als partner actief in participeert scoren daarentegen hoog. Denk hierbij aan Interreg en OP Zuid/EFRO.

De resultaten laten zien dat het bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen in Zeeland actief willen inzetten op het gebruik van de Europese programma's om hun ambities te realiseren. Om het aandeel van de Europese middelen in Zeeland te vergroten zijn de komende periode vanuit alle partijen extra acties nodig. Zo wordt bijvoorbeeld vanuit het actieteam Grensoverschrijdende samenwerking (GROS) ingezet op versterking van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt. Daarnaast wordt vanuit het rapport Balkenende in het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling door middel van de aanjaagmiddelen geïnvesteerd in het versterken van de economische clusters in Zeeland. Hiermee willen we de aansluiting bij de Europese programma's vergroten en het rendement in Zeeland verhogen.

In navolging van dit rapport organiseert de provincie gezamenlijk met het Zeeuws subsidieteam en ERAC twee interactieve sessies om de stakeholders in Zeeland te informeren over de resultaten. Met deze bijeenkomsten willen we ook de bewustwording omtrent het benutten van de Europese programma's vergroten en de kwaliteit van de Zeeuwse aanvragen verbeteren.

Vanuit de samenwerking in Zuid-Nederlands verband in het Europese subsidieprogramma OPZuid is afgesproken om twee maal per jaar de gegevens te actualiseren, waarbij de actuele data op provinciaal en gemeentelijk niveau opvraagbaar zijn. Wij zullen u te zijner tijd informeren over de update van de gegevens.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten van Zeeland,
namens dezen,

De Commissaris van de Koning,
voor deze.

de secretaris,
voor deze,

drs. B.J. de Reu,
gedeputeerde

mr. C. Koets,
directeur organisatie

Bijlagen: Rapport monitoringsysteem Europese middelen in Zeeland.

Monitoringsysteem
Europese middelen in
Zeeland

Inclusief 'nulmeting'
tot 1 november 2016

impact

Colofon

Opdrachtitel

Monitoringsysteem Europese middelen in Zeeland

Opdrachtgever

Provincie Zeeland

in samenwerking met het Zeeuws Subsidieteam

Projectteam ERAC

Vincent Ketelaars, projectleider

Robert Smeets

Documentnummer

107.940

Datum opdrachtverstrekking

November 2016

Datum eindrapport

Concept rapport d.d. 11 april 2017

Definitief rapport d.d. 16 mei 2017

European and Regional Affairs Consultants (ERAC) B.V.

Vughterweg 47a

Postbus 90 102

5200 MA 's-Hertogenbosch

T. +31 (0) 73 700 03 40

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Samenvatting.....	3
1. De opdracht.....	6
2. Onze aanpak.....	7
3. Het monitoringsysteem.....	10
4. Nulmeting: de opbrengsten tot 1 november 2016.....	12
5. Beschouwing.....	31
Bijlagen	
A. Databestand.....	34
B. Overzicht Europese programma's.....	39
Aparte bijlage	
C. De database (in excel) per 1 november 2016	

Samenvatting

Dit rapport geeft aan de provincie Zeeland en haar partners in het Zeeuws *Subsidieteam* inzicht in de financieringsmiddelen uit Europese programma's 2014-2020 die neerslaan op het grondgebied van provincie Zeeland. ERAC brengt in dit rapport in kaart hoeveel Zeeuwse projecten gefinancierd zijn met euro's afkomstig uit de Europese programma's 2014-2020. Projecten van provincie en gemeenten zelf, maar óók van allerlei andere subsidieontvangers die zijn gevestigd in de provincie Zeeland. Deze projecten zijn ook gecategoriseerd naar bijvoorbeeld Zeeuwse thema's, de (top)clusters uit de regionale innovatiestrategie ("RIS3") of de Europese Maatschappelijke Uitdaging van de Europese Unie. Ten grondslag aan dit rapport ligt het monitoringsysteem dat ERAC ontwikkeld heeft. Dit monitoringsysteem levert pragmatisch inzicht op dat voldoende inhoud biedt voor verantwoording aan bestuur en partners, maar vooral ook handvatten geeft voor (eigen) vervolganalyses en het ondernemen van acties.

Dit rapport gaat nadrukkelijk niet om nationale financieringsmiddelen uit regelingen zoals MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) en Stimulering Duurzame Energie/-productie (SDE). Als peildatum wordt 1 november 2016 gehanteerd. Alleen van POP zijn recentere gegevens nog opgenomen. Samen met Limburg en Noord-Brabant heeft Zeeland aan Stimulus de opdracht gegeven om voor het Landsdeel Zuid twee keer per jaar het monitoringsysteem te updaten. Voor dit onderzoek zal 1 april 2017 de peildatum zijn.

Hoofdconclusie

Er zijn **80 projecten** geïdentificeerd die gezamenlijk goed zijn voor ruim **68 miljoen euro**. Binnen deze projecten, valt één project in het bijzonder op. Het project 'New Terneuzen Lock' heeft **48 miljoen** euro verkregen uit het programma 'Connecting Europe Facility' (CEF), dit is **70%** van het totaalbedrag.

Nuanceringen

Nota bene 1: Het is van belang op te merken dat het om een momentopname gaat. De programmaperiode van de verschillende Europese programma's loopt van 2014 tot 2020. Waar sommige programma's al vergevorderd zijn in hun toekenningen, zijn andere pas net opgestart. Dit heeft vanzelfsprekend invloed op de dataverzameling en zorgt voor discrepantie tussen de verschillende programma's waarmee Zeeuwse projecten zijn gefinancierd. In 2020, tegen het einde van de huidige programmaperiode, zullen deze discrepanties kleiner zijn en meer evenredig naar de verschillende grootte van de afzonderlijke programma's.

Nota bene 2: De data zijn verzameld naar formele subsidieontvangers in de databases. Op basis van de postcode van de ontvangers zijn subsidies toebedeeld aan de verschillende Zeeuwse gemeenten. Er zijn ook projecten waarvan bekend is dat de activiteiten (deels) plaatsvinden in een andere gemeente dan waar de organisatie gevestigd is die de subsidie heeft aangevraagd. Bijvoorbeeld: project Oryon Watermill Energiedijkturbine, projecten van Stichting Het Zeeuws Landschap en ESF (centrumgemeente Goes).

Voor de uniformiteit van de uitkomsten binnen dit onderzoek is er voor gekozen om de verworven financiering toch consequent toe te kennen aan de gemeente waarin de organisatie gevestigd is (op basis van postcode). In de betreffende paragraaf zijn omvangrijke projecten op dit punt tekstueel toegelicht – zie pagina's 22 tot en met 25.

Context

ERAC heeft in eerdere opdrachten onderzocht hoeveel Europese financiering projecten in andere Nederlandse provincies hebben opgeleverd. Dit rapport besteedt ook aandacht aan hoe de Zeeuwse projecten en euro's zich verhouden tot andere provincies in Nederland.

Naast deze kwantitatieve inzichten heeft het monitoringsysteem geleid tot enkele kwalitatieve analyses. Zo is onder meer gekeken in welke Zeeuwse gemeenten de geïdentificeerde projecten plaatsvinden. Ook is gekeken naar de aansluiting van de projecten op de topsectoren. Voor een landelijke vergelijking is ook gekeken naar de aansluiting op de Europese 'Europa 2020 Strategie' door categorisering naar de zogenaamde Europese 'vlaggenschipinitiatieven' en de door Europa centraal gestelde maatschappelijke uitdagingen.

Opvallende constatering

- De (relatieve) cijfers worden gekleurd door een groot CEF-project, dat goed is voor 70% van de totale omvang van de verworven financiering. Inclusief dit project staat Zeeland ten opzichte van de andere onderzochte provincies nagenoeg bovenaan, exclusief dit project behaalt Zeeland echter relatief de laagste scores:
  - Omgerekend naar aantal inwoners, leveren de Europese programma's elke Zeeuwse inwoner €179,- op. Zonder het CEF-project is de score €53,- per inwoner.
  - Afgezet tegen het Zeeuwse BRP is er sprake van een relatieve score van 0,58%. Exclusief het ene CEF-project is de relatieve score 0,17%.
- Dat de score (exclusief CEF) lager is dan bij andere onderzochte provincies, is met name te verklaren door de economische structuur van de provincie Zeeland. In andere provincies wordt fors meer geld binnengehaald via het Horizon2020 programma. Het zijn veelal universiteiten / onderzoeksinstituten en grote innovatieve bedrijven die daarin veel financiering verwerven. Zeeland herbergt niet tot nauwelijks dergelijke onderzoeksinstituten of bedrijven. Hiermee sluiten de constatering uit deze inventarisatie aan op de kwetsbaarheden die de Commissie Balkenende in haar rapport identificeert.
- Verder valt op er vooral geparticipeerd wordt in programma's waar de provincie Zeeland ook in de uitvoering betrokken is. Denk hierbij aan Interreg en OP Zuid/EFRO.
- Het Interreg Vlaanderen-Nederland programma is hierna het grootste programma. In totaal is €5.665.761 aan financiering verworven uit dit programma, onderverdeeld over 15 verschillende projecten.
- Meeste projecten zijn goedgekeurd onder POP, namelijk zeventwintig. In totaal is €414.542,72 aan Europese financiering verworven via deze projecten. Dit komt doordat de gemiddelde omvang van POP-projecten kleiner is dan in andere programma's.
- Het merendeel van de projecten is gecategoriseerd onder 'Milieu, Natuur en Landschap'. De meeste financiering is echter verworven onder 'Ruimtelijke Ontwikkeling', dit is echter alleen toe te rekenen aan het CEF-project. Na 'Ruimtelijke Ontwikkeling' wordt de meeste financiering verworven onder 'Economie & Innovatie'. Onder dit thema zijn 19 projecten goedgekeurd, die 8,5 miljoen euro opleveren.

- In alle dertien Zeeuwse gemeenten worden projecten uitgevoerd die gefinancierd worden met steun van de Europese Unie.
- De meeste EU-subsidie komt terecht in Terneuzen (73%). Dit is vooral te danken aan het grote CEF-project. Wanneer dit project niet meegenomen wordt in de berekeningen komt in totaal 8% van het Zeeuws totaal in Terneuzen terecht. Na Terneuzen ontvangt Goes het hoogste bedrag aan financiering, dit is vooral te danken omdat Goes het ESF-programma uitvoert namens alle Zeeuwse gemeenten. Een groot deel van dit bedrag komt dus terecht bij de andere gemeenten. Hierna ontvangen Middelburg, Vlissingen en Kapelle het hoogste bedrag aan financiering.

Vervolg

Dit rapport is onderdeel van een bredere opdracht die ERAC heeft gekregen van de provincie Zeeland. In navolging van dit rapport organiseren de provincie en ERAC drie interactieve sessies. Met deze sessies investeert de provincie, samen met mede-overheden en andere partners in Zeeland, in voortdurende verbetering van de Zeeuwse positie in de Europese programma's. De aandacht gaat uit naar *tips & tricks* ten aanzien van de kwaliteit en de processen van Zeeuwse aanvragen. Deze bijeenkomsten dragen ook actief bij aan het vergroten van het 'Europa-bewustzijn' in Zeeland.

één

De opdracht

Provincies zijn als actor betrokken bij verschillende Europese programma's zoals POP, OPZuid/EFRO en Interreg. Dit zijn programma's waarbinnen de provincies ook een deel van de financiering voor hun rekening nemen. De provincie Zeeland weet welke projecten spelen binnen deze programma's. Bij andere programma's is het lastiger hierin inzicht te krijgen omdat een provincie hier niet betrokken is bij de uitvoering, zoals Horizon2020. Om hier (ook) zicht op te krijgen, heeft de provincie ERAC gevraagd een monitoringsysteem op te zetten voor Zeeland, dat in beeld brengt hoeveel Europese euro's belanden bij Zeeuwse begunstigden. Subsidieontvangers gevestigd op het grondgebied van provincie Zeeland: provincie en gemeenten zelf, maar óók allerlei andere subsidieontvangers zoals bedrijven, onderwijs, natuurorganisaties, etc.

Een monitoringsysteem geeft inzicht in deze projecten en geeft de provincie direct een inzicht in Zeeuwse projecten die gefinancierd worden met Europese middelen. Ook is een monitoringsysteem een hulpmiddel in het signaleren van Europese ontwikkelingen, verspreiden van kennis, mobiliseren van aanvragers, scouten van projecten en begeleiden van ontwikkeling 'van idee tot vaststelling' – voor zover gerelateerd aan de provinciale beleidsdoelen.

De provincies wensen een pragmatisch systeem dat voldoende inhoud biedt voor verantwoording aan bestuur en partners, maar – vooral – ook handvatten geeft voor analyse en (bijsturing van) acties.

Eerder ontwikkelde ERAC een dergelijk monitoringsysteem ter registratie van Europese euro's in Nederland. Op basis van dit systeem is een inventarisatie, bij wijze van een nulmeting, gevraagd van Europese subsidieverleningen aan Zeeuwse partijen van het begin van de jongste Europese programmaperiode in 2014 tot 1 november 2016. Ook is gevraagd de verschillende projecten te categoriseren. In hoeverre sluiten de projecten aan op de door de provincie opgestelde maatschappelijke uitdagingen? Deze vragen zijn terug te vinden in de analyse die ERAC heeft opgesteld over de tot nu toe verzamelde projecten in het monitoringsysteem.

Hiernaast wordt inzicht gegeven hoe de verworven EU financiering zich verhoudt tot andere door ERAC onderzochte provincies. Bij dit punt wordt in hoofdstuk 5 stilgestaan.

Dit rapport is het resultaat van fase 1 van de opdracht die ERAC van het Zeeuws Subsidieteam heeft gekregen. In fase 2 worden drie interactieve sessies georganiseerd waarin centraal staat hoe de kwaliteit van Zeeuwse aanvragen verbeterd wordt. Ook wordt in kaart gebracht hoe het Europabewustzijn binnen de provincie vergroot kan worden. De volgende sessies worden georganiseerd:

- Eén bijeenkomst met het ZST specifiek gericht op aanvragen vanuit gemeenten;
- Eén bijeenkomst intern bij de Provincie Zeeland;
- Eén bijeenkomst met de stakeholders in Zeeland.

twee

Onze aanpak

De visie van ERAC op de opdracht

ERAC ziet informatie ten aanzien van benutting van Europees geld niet als een eigen werkelijkheid, niet als een papieren tijger. Het periodiek en gefundeerd kunnen rapporteren van de Europese euro's die neerslaan in Zeeland is één manier om een monitoringsysteem te gebruiken. Naast deze verantwoording, ontstaat de écht toegevoegde waarde door het aangrijpen van de monitoring voor inhoudelijke evaluatie en ook bijsturing.

Monitoring is in onze visie **geen doel, maar een middel**. Voor ons is een dergelijke database dan ook het vertrekpunt voor analyses, voor het stellen van vragen, voor het vormen van acties. De registratie leidt tot inzichten, waar de betrokken medewerkers hun activiteiten mee kunnen inrichten. Monitoring is voor ons een actief bestandsdeel van de inspanningen om te komen tot betere benutting in Zeeland.

Een breder netwerk, meer samenwerking, vlotte en foutloze processen, meer kennisdeling, betere aanvragen, optimale verantwoording. Zo levert de monitoring een basis voor positieve bijdrage aan het 'Europa-bewustzijn' binnen de provincie en de regionale stakeholders. Met als optelsom uiteindelijk een grotere impact van de 'Europese euro's' in Zeeland

De aanpak van ERAC gaat uit van pragmatisme in het komen tot voldoende betrouwbare en bruikbare gegevens, zonder 'wetenschappelijk volledig' te willen zijn. Inzet is om met de gepleegde inzet tot een 80% dekkend beeld te komen, met de wetenschap dat de inspanningen om de laatste 20% te vergaren onevenredig groot zijn. Het monitoringsysteem is een **hulpmiddel**, geen doel op zich. Als hulpmiddel voor het 'Europa-team' om partners binnen en buiten de provinciale organisaties effectief van dienst te kunnen zijn.

Afbakening: de onderzochte programma's

Op basis van een verkenning van de Coalitieakkoorden, Zeeuwse programma's c.q agenda's en in samenspraak met de opdrachtgever, is de inventarisatie afgebakend tot de voor Zeeland meest relevante programma's. De volgende programma's zijn op grond van veronderstelde relevantie in de analyse betrokken (op alfabetische volgorde):

- Asiel- en Migratiefonds (AMIF);
- Connecting Europe Facility (CEF, voorheen TEN, Trans European Networks);
- COSME;
- Creative Europe;
- ELENA;
- Employment and Social Innovation (EaSI);
- Erasmus+;
- Eurostars;
- European Energy Efficiency Fund (EEE-F);
- Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO);
- Europees Sociaal Fonds (ESF);
- Europees Fonds voor Strategische Investeringen (EFSI, ook bekend als Junckerfonds);

- Health for Growth;
- Horizon 2020:
  - Horizon 2020 Research & Innovation Action;
  - Horizon 2020 Marie Curie;
  - Horizon 2020 Coordination and Support Action;
  - Horizon 2020 Innovation Action;
  - Horizon 2020 ERC Grant;
  - Horizon 2020 SME;
  - Horizon 2020 (call onbekend);
- Interreg VA Vlaanderen-Nederland (EFRO);
- Interreg VB North-West Europe (EFRO);
- Interreg 2 seas;
- Interreg VC EUROPE (EFRO);
- LIFE;
- OPZuid (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, EFRO);
- URBACT.

Een zeer beknopte toelichting op bovengenoemde programma's is te vinden in de bijlage. In die bijlage is – ter informatie – ook een aantal programma's opgenomen, waarvoor per datum nulmeting nog geen Zeeuwse projecten zijn geïdentificeerd en/of die buiten de primaire scope van deze inventarisatie vallen.

De dataverzameling

Van deze programma's zijn actuele gegevens opgehaald over de periode van eind 2014 (start programma's) tot aan 1 november 2016. Grotendeels uit *openbare databases*, aangevuld met / geverifieerd in telefonische gesprekken met (de Nederlandse contactpersoon van) de subsidieverlenende instanties.

Waar mogelijk zijn de data verzameld tot op het optimale detailniveau. Waar dit niet mogelijk was, zijn aannames en toerekeningen toegepast. Een belangrijk voorbeeld hierbij betreffen Interreg-projecten waarbij de verdeling van subsidie over de deelnemende partners niet (openbaar) bekend is – in dergelijke gevallen is de totale subsidie gedeeld door het aantal partners en aldus toegerekend aan Zeeland.

Niet alle programma's hebben in 2014, 2015 en 2016 subsidies verleend aan projecten met Zeeuwse partners, bijvoorbeeld EFSI. Daardoor is op dit moment nog niet ieder programma in de database (zie bijlage) terug te vinden.

ERAC voert per 1 april 2017 een actualisering uit van het monitoringsysteem op landsdeel Zuid-niveau in opdracht van Stimulus. De resultaten van dit onderzoek worden in de zomer van 2017 gecommuniceerd.

Samenspraak met provincie

Om meer 'kleur' in de gegevens te krijgen en om de categorisering van geïnventariseerde projecten te toetsen, heeft afstemming plaatsgevonden met een afvaardiging van het Zeeuws subsidieteam. In deze gesprekken is nader ingegaan op de database.

Onderwerpen van deze verificatiegesprekken waren:

- Inzichtelijk krijgen of alle bij de provincie bekende projecten zijn opgenomen in de lijst;
- Afstemming over c.q. verificatie van de categorisering van de projecten.

Nuancerings bij de uitkomsten

Voor een volledig begrip plaatsen wij bij de uitkomsten enkele belangrijke nuancerings. ERAC hecht er waarde aan, de gemeten cijfers uit de nulmeting over de eerste periode van de Europese programmaperiode tot en met 2016 hiermee in een correct (meerjarig) perspectief te plaatsen.

Ten eerste de grootste nuancing. De Europese periode 2014-2020 is voor veel programma's effectief pas in 2015 in uitvoering gegaan, in 2014 zijn slechts enkele projecten geïdentificeerd. In 2015 zijn veel nieuwe Europese programma's open gegaan voor aanvragen. Deze programma's zijn enkele jaren geleden al gestart met de voorbereiding, veelal ook in openbare consultatie met stakeholders. Veel partijen zaten dan ook op de openstellingen te wachten en hadden reeds projecten vergaand voorbereid. Deze fors gevulde 'pijplijn' is te merken aan de vele indieningen voor de eerste *calls* van Interreg Vlaanderen-Nederland en de eerste reeks openstellingen van OP Zuid

Een tweede nuancing, als aandachtspunt naast voorgaande, is het creëren van meer diepgang in de categorisering naar ondersteuning van de coalitiedoelstellingen door de geïnventariseerde Europese financiering. Alle projecten zijn in meer of mindere mate te koppelen zijn aan deze thema's en er is in deze zin wel degelijk een bijdrage. Bij de *Europese Maatschappelijke Uitdagingen* zoals de Europese Commissie deze geformuleerd heeft, is deze koppeling lastiger te maken. De werkwijze is dat categorisering is gedaan op basis van de projecttitel. Een heel grote categorie projecten is op basis van de projecttitel niet direct te scharen onder één bepaalde uitdaging; dit doet zich met name voor bij innovatieprojecten. Dit is een onnauwkeurigheid, waar nadere aandacht vanuit de provincies en hun stakeholders wellicht meer inzicht in kan geven.

Een derde nuancing is de toerekening naar gemeenten. Er is niet altijd goed te achterhalen waar de activiteiten van een project worden uitgevoerd. In dit onderzoek is er voor gekozen om de subsidiegelden toe rekenen aan een Zeeuwse gemeente aan de hand van de locatie van de organisaties die de subsidie hebben aangevraagd. Er zijn ook projecten waarvan bekend is dat de activiteiten (deels) plaatsvinden in een andere gemeente dan waar de organisatie gevestigd is die de subsidie heeft aangevraagd. Voor de uniformiteit van de uitkomsten binnen dit onderzoek is er voor gekozen om de verworven financiering toch consequent toe te kennen aan de gemeente waarin de organisatie gevestigd is (op basis van postcode of plaatsnaam). In de betreffende paragraaf zijn omvangrijke projecten op dit punt tekstueel toegelicht.

Ten slotte: ondanks alle aandacht is deze inventarisatie een momentopname die tot stand is gekomen op basis van enkele afspraken, keuzes en randvoorwaarden. De inventarisatie biedt veel inzicht en veel houvast voor verdere analyses, maar pretendeert geen volledigheid of maximale juistheid.

drie

Het monitoringsysteem

Het monitoringsysteem is opgesteld als een *excel-database*, een algemeen bekend en toegankelijk programma. De database bestaat uit één tabblad om in te vullen (getiteld 'statusoverzicht projecten', met daarin de brongegevens) en uit diverse tabbladen waarop analyses worden weergegeven door middel van draaitabellen.

Projecten worden gecategoriseerd naar (kolommen):

- A. Nummer;
- B. Projectnaam;
- C. Aanvrager(penvoerder);
- D. Locatie aanvrager;
- E. Zeeuwse begunstigde(n);
- F. Gemeente Zeeuwse begunstigde(n);
- G. Programma/fonds;
- H. Thema's Zeeland;
- I. Speerpuntsectoren Zeeland;
- J. (Top)cluster RIS3
- K. Europese Maatschappelijke Uitdagingen
- L. Europees 'vlaggenschipinitiatief'
- M. Totale subsidiabele kosten Zeeland
- N. EU-subsidie Zeeland
- O. (Co)financiering provincie Zeeland
- P. Status project
- Q. Opmerkingen

De keuzemogelijkheden in de kolommen zijn in samenspraak met de provincie en het Zeeuws Subsiadieteam opgesteld. Voor de kolom *Thema's Zeeland* is dit tot stand gekomen door de coalitieakkoorden van de provincie Zeeland, de gemeente Middelburg, de gemeente Vlissingen, de gemeente Terneuzen en de gemeente Schouwen-Duiveland naast elkaar te leggen en te vergelijken op gemeenschappelijke thema's. Deze gemeenschappelijke thema's zijn de verschillende categorisering geworden die mogelijk zijn in kolom H. Voor de kolom *(Top)cluster* zijn de verschillende topclusters overgenomen zoals die benoemd staan in de RIS3 strategie van Zuid-Nederland. Kolom I, *Zeeuwse speerpuntsectoren*, is tot stand gekomen door de kijken welke sectoren belangrijk zijn in het beleid van de provincie Zeeland, de verschillende gemeenten en het *rapport Balkenende*¹. Deze sectoren zijn onderling vergeleken en hieruit zijn de Zeeuwse speerpuntsectoren ontstaan.

De kolommen *Europese 'vlaggenschipinitiatieven'* en *Europese Maatschappelijke Uitdagingen* maken standaard onderdeel uit van het monitoringsysteem van ERAC. Dit omdat ERAC hiermee uniform in kaart brengt welke aard projecten met Europese financiering ondersteund wordt. De kolommen *Europese 'vlaggenschipinitiatieven'* en *Europese Maatschappelijke Uitdagingen* zijn rechtstreeks overgenomen van de Europese Commissie.

¹ Rapport "Zeeland in stroomversnelling, actieprogramma voor duurzame economische groei, regionale inbedding en bestuurlijke daadkracht" – Advies van de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland, 2 juni 2016

Op basis van alle detailgegevens zijn diverse '*draaitabellen*' aangemaakt op afzonderlijke tabbladen. Uit deze tabellen, met daarnaast grafieken, zijn analysevragen in één oogopslag te beantwoorden. Bijvoorbeeld, hoeveel projecten vallen onder de maatschappelijke uitdaging? Hoeveel euro's zijn verleend per programma/fonds? Hoe zijn de euro's verdeeld over de verschillende voor Zeeland belangrijke thema's?

vier

Nulmeting: de opbrengsten tot 1 november 2016

Op basis van alle verzamelde informatie is inzicht verkregen in verleende subsidies van de huidige programmaperiode van de Europese fondsen tot 1 november 2016 aan ontvangers op Zeeuws grondgebied. Dit is een *nulmeting*. Dit inzicht mét onderliggende database zijn startpunt voor het meetbaar maken van de neerslag van Europese programma's in Zeeland.

Cijfermatige oogst aan verleningen tot 1 november 2016

De database is na de eerste inventarisatieronde gevuld met **80 projecten**. In euro's is in de jongste Europese programmaperiode tot 1 november 2016 **meer dan 68 miljoen euro** verleend aan Zeeuwse projecten of deelprojecten.

Nadrukkelijk wordt vermeld dat deze monitoring de subsidieverleningen weergeeft van de Europese programmaperiode 2014-2020 per 1 november 2016. Voor een beperkt aantal programma's zijn meer recente gegevens opgenomen (dit betreft met name POP). Deze programma's en de gesteunde projecten zullen tot en met 2023 in uitvoering zijn. De meeste programma's in deze periode zijn effectief pas eind 2014 of begin 2015 van start gegaan. Dit houdt in dat de nulmeting heeft plaatsgevonden na circa twee jaar uitvoering van een negen- à tienjarige programmaperiode. Dit heeft natuurlijk haar weerslag op de cijfers, zo is het POP-programma pas net opgestart en zijn pas net de eerste beschikkingen verleend.

De verleningen gecategoriseerd

In samenspraak met de opdrachtgever zijn verschillende thema's benoemd waarop de projecten gecategoriseerd zijn. Door middel van draaitabellen in het digitale monitoringsysteem zijn deze categorisering snel en geautomatiseerd beschikbaar.

Verdeling naar:

1. Fondsen en programma's
2. Zeeuwse thema's
3. Speerpuntsectoren Zeeland
4. (Top)cluster RIS3
5. Betrokken Zeeuwse gemeenten
6. Europese Maatschappelijke Uitdagingen
7. Europees 'vlaggenschipinitiatief'

De categorisering van alle geïnventariseerde projecten is primair gedaan op basis van de beschikbare gegevens. Voor veel programma's is inhoudelijke informatie niet of zeer beperkt toegankelijk binnen de overeengekomen aanpak. Openbaar gepubliceerd of kenbaar is veelal alleen de projecttitel, de partners en het verleende subsidiebedrag; bij enkele projecten is een zeer beknopte inhoudelijke samenvatting van de projecten gepubliceerd.

De categorisering is door ERAC gedaan door *interpretatie van de projecttitel*. De aard van het programma en/of de specifieke call waaronder het project is ingediend, biedt hierbij vaak genoeg houvast, vaak echter ook niet. De categorisering zijn in concept voorgelegd aan provinciale medewerkers ter verificatie. Inzichten uit die gesprekken zijn verwerkt.

Met name ten aanzien van de topsectoren en Europese Maatschappelijke Uitdagingen is gebleken dat niet alle projecten gecategoriseerd kunnen worden op basis van de gezamenlijk ontsloten kennis. Veel van deze niet gecategoriseerde projecten onder topsector hebben een niet-economische basis; zij vallen bijvoorbeeld onder het Erasmus+ programma. Doordat de topsectoren wel allemaal vanuit een economische basis zijn gedefinieerd is hier vaak geen match te maken. Deze projecten zijn dan ook als 'niet-gecategoriseerd' opgenomen in de database. Ook voor aansluiting van de projecten naar de Europese Maatschappelijke Uitdagingen bieden de projecttitels vaak onvoldoende aanknopingspunten.

Hierna worden de gegevens per categorie grafisch gepresenteerd en geanalyseerd. Overzichten van aantallen zijn vormgegeven in tabelvorm en een staafdiagram. Overzichten van grootte in euro's zijn vormgegeven in tabelvorm en in taartdiagram.

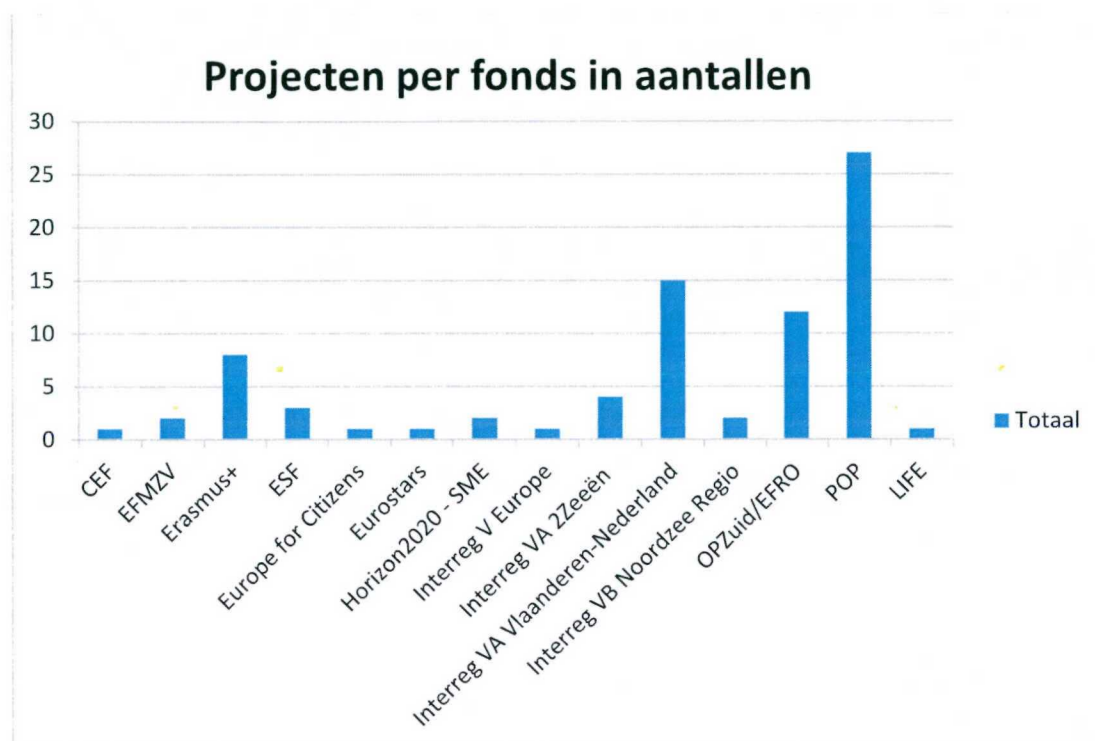
Ad.1. De verdeling naar Europees fonds/programma

In deze paragraaf wordt de onderverdeling gemaakt van Zeeuwse projecten naar Europees programma/fonds. De onderzochte programma's worden genoemd in hoofdstuk twee. Programma's waaronder nog geen projecten zijn geïdentificeerd, staan niet genoemd in onderstaande opsomming.

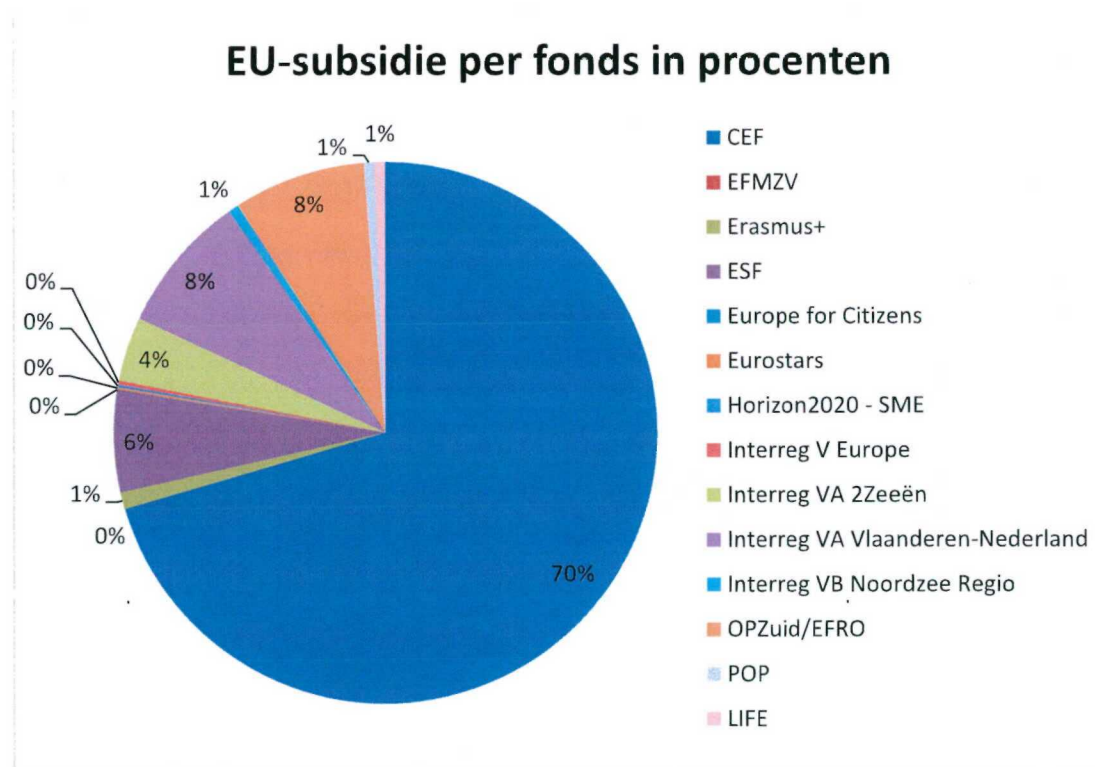
Europees fonds/programma	EU-subsidie Zeeland	Aantal projecten Zeeland
CEF	€ 48.094.800,00	1
EFMZV	€ 8.850,00	2
Erasmus+	€ 676.179,00	8
ESF	€ 4.153.900,00	3
Europe for Citizens	€ 17.500,00	1
Eurostars	€ 96.800,00	1
Horizon2020 - SME	€ 100.000,00	2
Interreg V Europe	€ 167.291,00	1
Interreg VA Zeeën	€ 2.617.955,00	4
Interreg VA Vlaanderen-Nederland	€ 5.665.761,00	15
Interreg VB Noordzee Regio	€ 443.698,00	2
OPZuid/EFRO	€ 5.368.628,80	12
POP	€ 414.542,72	27
LIFE	€ 435.100,00	1
Eindtotaal	€ 68.261.005,52	80

Tabel 1: Verdeling van Zeeuwse projecten naar Europees fonds/programma in euro's en aantallen

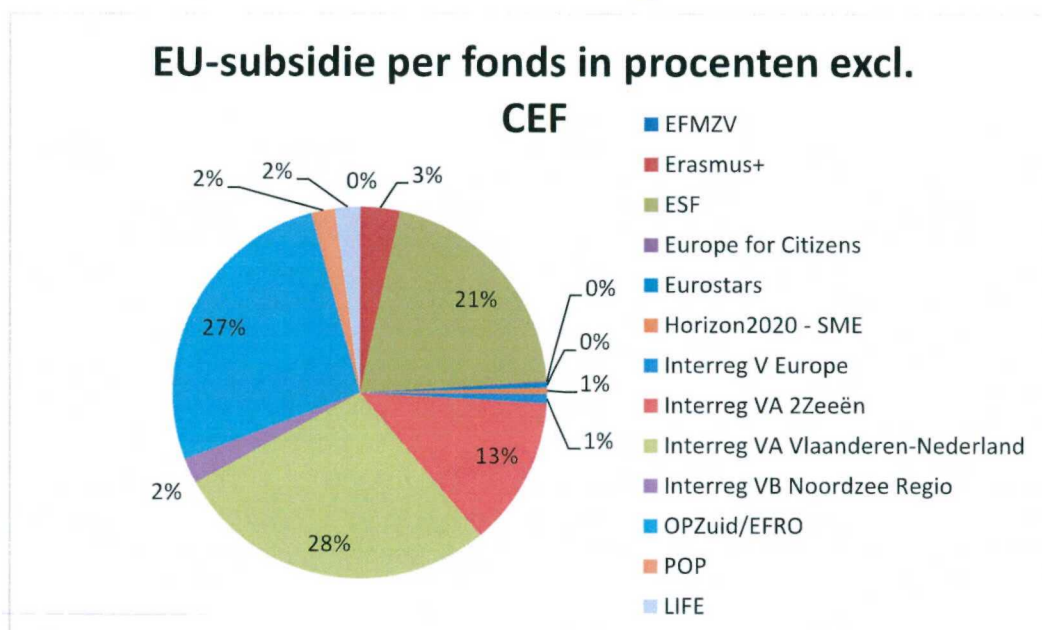
Grafiek 1: Zeeuwse projecten naar fondsen in aantallen

Grafiek 2: Zeeuwse EU-subsidie naar fondsen in procenten

Liefst 70% van de Europese middelen die deze periode in Zeeland zijn beland, is afkomstig uit het CEF-programma. Eén Zeeuws project is de afgelopen periode goedgekeurd. Dit leverde Zeeland € 48.094.800 EU-subsidie op. Door de enorme omvang van CEF zijn de resultaten uit de overige programma's vertekend. Daarom zijn de verdere analyses exclusief CEF gedaan.

Onderstaande grafiek toont verdeling naar fonds in procenten exclusief CEF. Hierop is goed het belang te zien van fondsen als ESF, Interreg Vlaanderen-Nederland en OPZuid/EFRO. Wel valt op dat EFMZV (Visserijfonds), Europe for Citizens en Eurostars allemaal maar (afgerond) 0% uitmaken van het totaal.

Grafiek 3: EU-subsidie per fonds in procenten exclusief CEF

Enkele opvallende constateringten ten aanzien van de verkregen informatie:

- Zeeuwse partijen verwerven vooral financiering in programma's waar in de provincie Zeeland zelf een rol heeft als partner, als mede-regisseur. Denk hierbij aan de Interreg programma's, vooral Interreg Vlaanderen-Nederland en ook OPZuid/EFRO. Het zijn ook vooral deze programma's waarmee de provincie al langere tijd een rol; deze historie draagt bij aan goede scores van Zeeuwse partijen ook in de huidige programmaperiode.
- Er zijn grote discrepanties te zien tussen de verdeling in aantallen en verdeling in euro's. POP is het grootste fonds in aantallen Zeeuwse projecten, in euro's is het programma voorsnog circa 2% van het totaal exclusief CEF (inclusief CEF minder dan 1% van het totaal). Bij POP moet de opmerking worden geplaatst dat dit programma pas net opgestart is en dat tot nu toe alleen de regeling om jonge agrariërs te ondersteunen is opengesteld. Dit zijn over het algemeen projecten met een kleine financiële omvang. De 27 projecten zijn goed voor € 414.542,72. Dit is gemiddeld €15.353 per project.

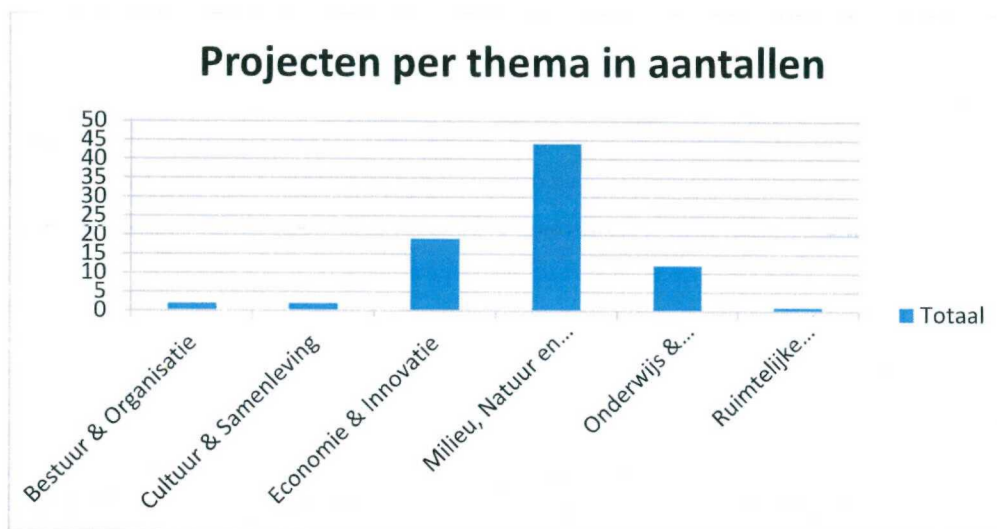
- Interreg Vlaanderen-Nederland is zowel het grootste Interreg-programma wanneer gekeken wordt naar aantallen projecten (20%) als naar behaalde financiering (28% exclusief CEF, 8% inclusief CEF). Interreg 2Zeeën is hierna het grootst. Vier projecten zijn verantwoordelijk voor € 2.617.955. Dit is gemiddeld €650.000 per project. Dit is meer dan de gemiddelde omvang van Vlaanderen-Nederland projecten. Hier is de gemiddelde omvang €418.000.
- Ook het bedrag binnen ESF valt op. In totaal is ESF verantwoordelijk voor 21% van het totaal verworven bedrag in Zeeland exclusief CEF binnen drie projecten (6% inclusief CEF). Dit fonds wordt in tranches via een verdeelsleutel verdeeld over de Nederlandse arbeidsmarktregio's.
- Het belang van het OPZuid / EFRO-programma voor Zeeland komt ook goed naar voren. Binnen OPZuid / EFRO is € 5.368.628,80 opgehaald. Dit komt neer op 28% van het totaal exclusief CEF (8% inclusief CEF).
- Binnen Horizon2020 zijn maar twee Zeeuwse projecten goedgekeurd. Binnen andere provincies zijn het vooral universiteiten/onderzoeksinstituten en innovatieve clusters van bedrijven die veel financiering verwerven via dit programma. Zeeland kent dergelijke organisaties niet. Dit is terug te zien via de scores in Horizon2020.

Ad.2. De verdeling naar Zeeuwse thema's

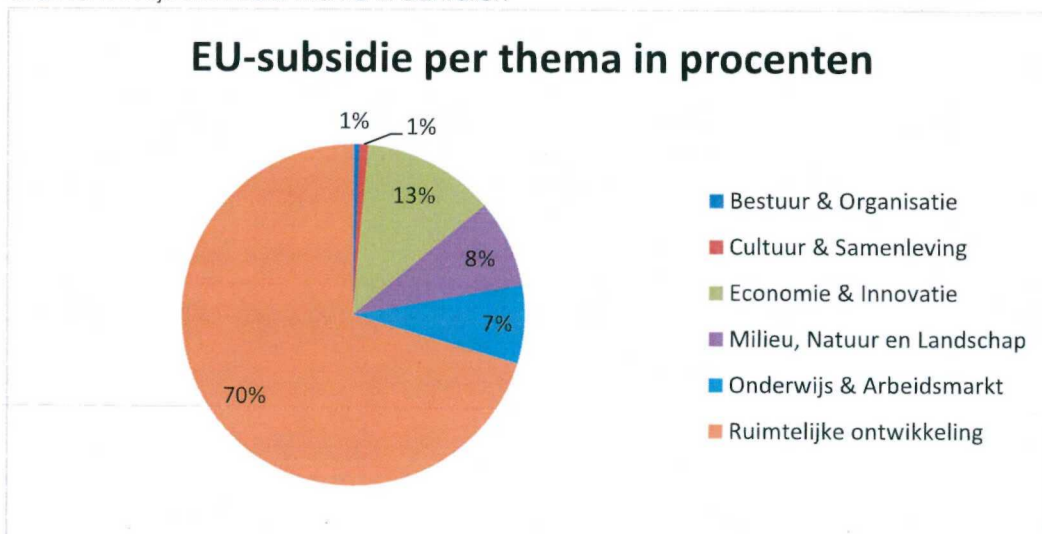
De Zeeuwse thema's zijn bepaald door de thema's uit coalitieakkoorden naast elkaar te leggen van Provincie Zeeland en gemeenten. Coalitieakkoorden van de gemeenten Vlissingen, Terneuzen, Middelburg en Schouwen-Duiveland zijn naast die van de provincie Zeeland gelegd om zo representatieve thema's te krijgen waarin het gehele Zeeuwse Subsidieteam zich kan herkennen. 'Water' en 'Energie' zijn ook belangrijke onderwerpen in Zeeland en deze komen dan ook terug in de paragraaf over de Zeeuwse Speerpuntsectoren. In deze paragraaf is alleen uitgegaan van de verschillende coalitieakkoorden, hierom worden 'Water' en 'Energie' niet apart genoemd. De projecten die hieraan raken zijn onderverdeeld tussen 'Economie & Innovatie' en 'Milieu, Natuur en Landschap'.

Thema's	EU-subsidie	Projecten
Bestuur & Organisatie	€ 377.230,00	2
Cultuur & Samenleving	€ 572.733,00	2
Economie & Innovatie	€ 8.503.717,80	19
Milieu, Natuur en Landschap	€ 5.671.733,72	44
Onderwijs & Arbeidsmarkt	€ 5.040.791,00	12
Ruimtelijke ontwikkeling	€ 48.094.800,00	1
Eindtotaal	€ 68.261.005,52	80

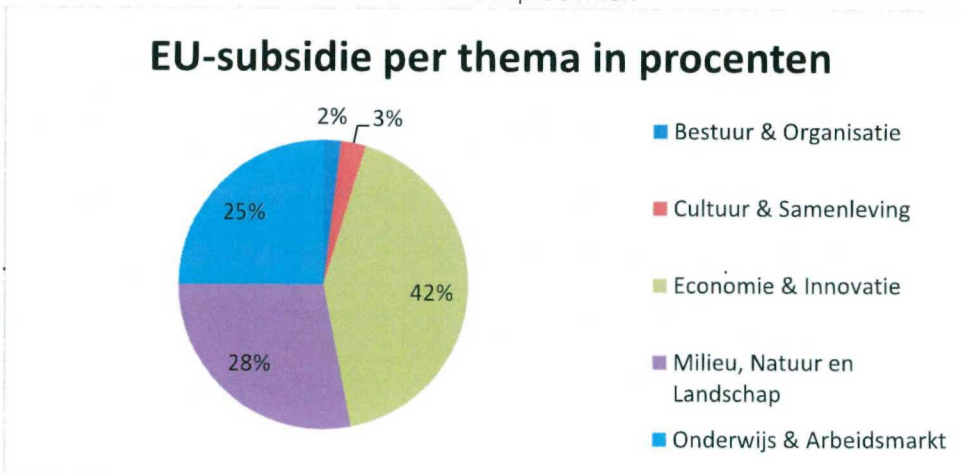
Tabel 2: De verdeling van Zeeuwse projecten naar Zeeuwse thema's in euro's en aantallen

Grafiek 4: Projecten naar thema in aantallen

Grafiek 5: Zeeuwse EU-subsidie naar thema in procenten

Grafiek 6: EU-subsidie per thema in procenten exclusief het CEF-project in Terneuzen

Enkele opvallende constatering ten aanzien van de verkregen informatie:

- In aantallen projecten is het thema 'Milieu, Natuur en Landschap' het grootste thema. In euro's is 'Ruimtelijke Ordening' het grootst met 70% van de totale EU-financiering. In aantallen is dit de kleinste categorie met maar één goedgekeurd project. Dit is het eerder genoemde CEF-project in Terneuzen.
- Wanneer het CEF-project buiten beschouwing wordt gelaten, komt het thema 'Ruimtelijke Ontwikkeling' niet terug in de database.
- 'Economie & Innovatie' is zowel het op-één-na grootst in aantallen als in euro's. In totaal is er sprake van 19 projecten die samen € 8.503.717,80 hebben opgeleverd. Met name 'OPZuid/EFRO' projecten zijn gecategoriseerd naar Economie & Innovatie. gemiddelde projectomvang kleiner dan bijvoorbeeld OPZuid / EFRO-projecten. Hierdoor leveren deze projecten minder externe financiering op.
- 'Milieu, Natuur en Landschap' is met 44 projecten het thema waaronder de meeste projecten gecategoriseerd zijn. In totaal levert dit € 5.671.733,72 op, in grootte het derde thema. Dit komt vooral door de vele POP-projecten en EFMZV-projecten die onder dit thema geschaard zijn. Hoewel dit in aantal projecten behoorlijke fondsen zijn, is de
- Projecten onder Bestuur en Organisatie en Cultuur en Samenleving leveren allebei 1% op van het totaal. Ook wanneer het CEF-project buiten beschouwing wordt gelaten, is respectievelijk 2% en 3% te relateren aan deze thema's.

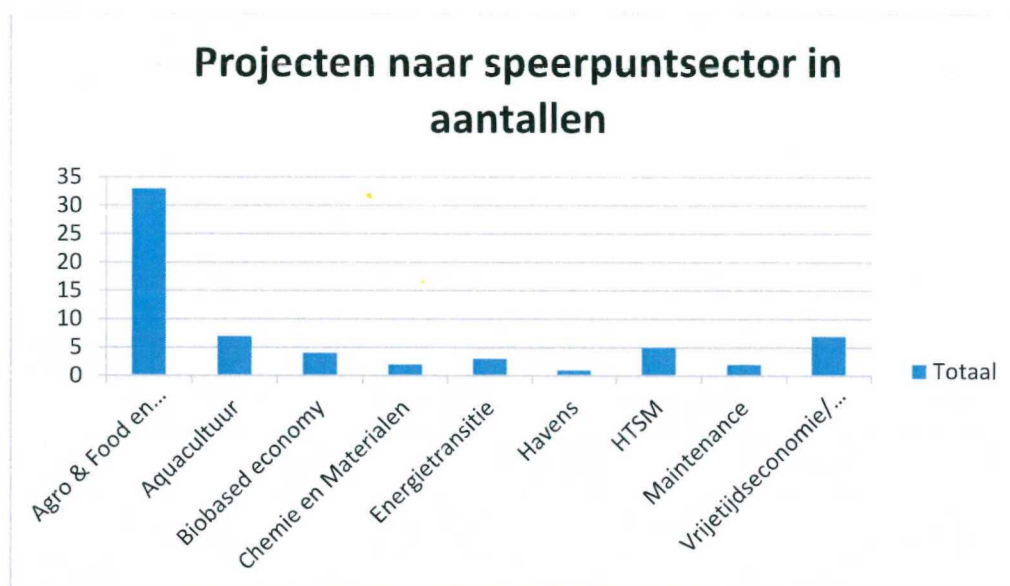
Ad.3. Zeeuwse speerpuntsectoren

De Zeeuwse speerpuntsectoren zijn samengesteld door de topclusters uit de RIS3, de door de provincie Zeeland als belangrijkste sectoren benoemde en de sectoren genoemd in het Rapport Balkenende samen te voegen.

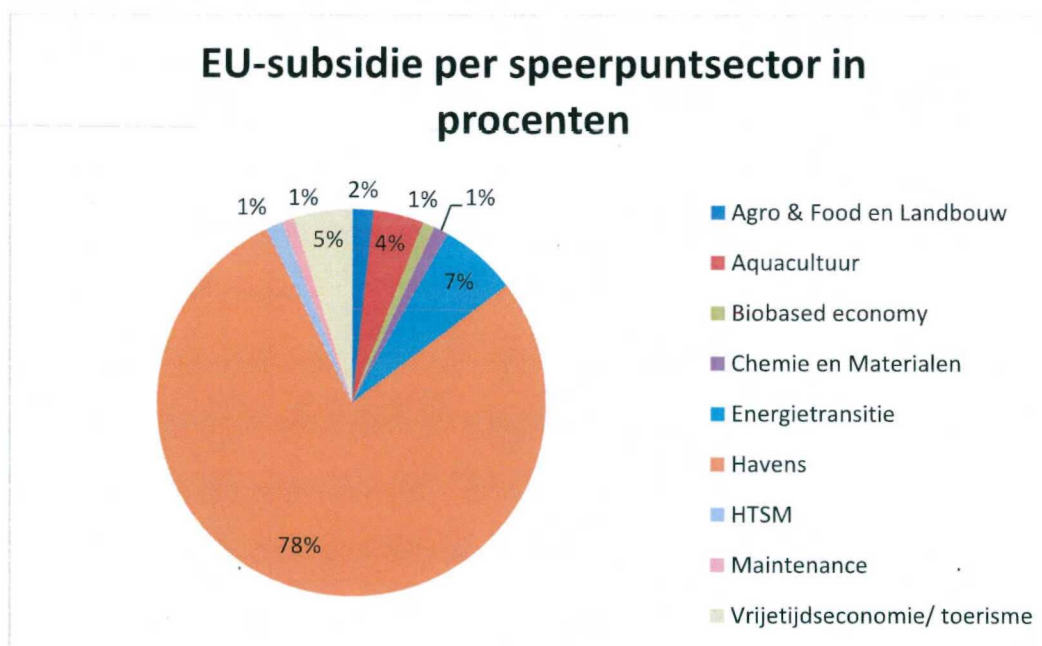
Speerpunten	EU-subsidie	Projecten
Agro & Food en Landbouw	€ 1.088.110,72	33
Aquacultuur	€ 2.574.931,00	7
Biobased economy	€ 608.880,55	4
Chemie en Materialen	€ 758.171,48	2
Energietransitie	€ 3.979.922,20	3
Havens	€ 48.094.800,00	1
HTSM	€ 894.956,75	5
Maintenance	€ 595.372,83	2
Vrijtijdseconomie/ toerisme	€ 2.996.971,00	7
Subtotaal	€ 61.592.116,52	64
Meerdere – Crossroads2	€ 888.847,00	1
Buiten de speerpunten	€ 5.780.042,00	15
Eindtotaal	€ 68.261.005,52	80

Tabel 3: De verdeling van Zeeuwse projecten naar Zeeuwse speerpuntsectoren in euro's en aantallen

Het project Crossroads2 (Interreg Vlaanderen-Nederland) richt zich op stimulering van grensoverschrijdende innovatie en samenwerking in meerdere topclusters. Daarom is dit project apart vermeld. Onder 'buiten de speerpunten' vallen hoofdzakelijk de projecten gericht op arbeidsmarkt en milieu.

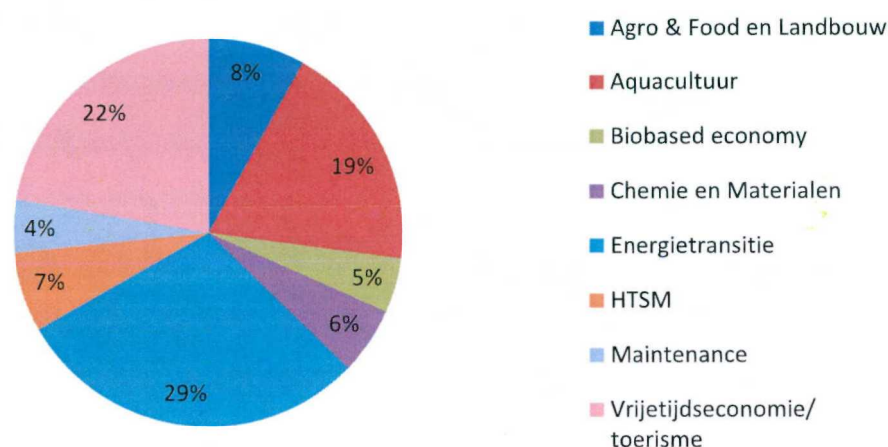

Grafiek 7: Projecten naar speerpuntsector in aantallen

Grafiek 8: Zeeuwse EU-subsidie naar speerpuntsector in procenten

EU-subsidie per speerpuntsector in procenten excl. CEF

Grafiek 9: Zeeuwse EU-subsidie naar speerpuntsector in procenten exclusief CEF-project in Terneuzen

Enkele opvallende constateringten ten aanzien van de verkregen informatie:

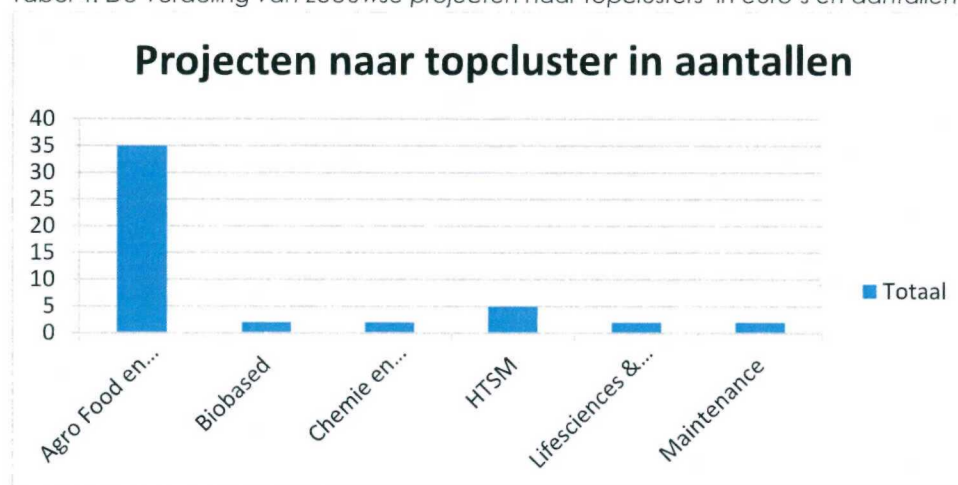
- 'Agro en Food en Landbouw' is in aantallen de grootste speerpuntsector. In totaal 33 projecten zijn hieronder gecategoriseerd (ruim 40%). In euro's is de opbrengst 'maar' iets meer dan 1 miljoen euro, oftewel 8% exclusief CEF (2% inclusief CEF). Dit komt vooral doordat de POP-projecten onder deze categorie wordt geschaard. De gemiddelde omvang van deze projecten is zoals eerder gesteld kleiner dan in andere programma's en dat is hier terug te zien. Hierdoor is 'Agro en Food en Landbouw' naar omvang in EU-subsidies kleiner dan verwacht kon worden op basis van aantallen projecten.
- Wanneer het CEF-project buiten beschouwing wordt gelaten, valt de speerpuntsector 'Havens' weg uit de database. 'Energietransitie' is dan met 29% de speerpuntsector waaronder de meeste Europese financiering is verworven.
- Onder 'Energietransitie' zijn drie projecten gecategoriseerd die in totaal bijna vier miljoen euro opleveren. Dit zijn alle drie OPZuid / EFRO-projecten.
- 'Aquacultuur' en 'Vrijtijdseconomie/Toerisme' zijn allebei goed voor respectievelijk 19% en 22% van het totaal verworven Zeeuwse Europese subsidiebedrag exclusief CEF (4 en 5% inclusief CEF). Voornamelijk Interregprojecten vallen onder deze categorie.

Ad.4. Topclusters (RIS3)

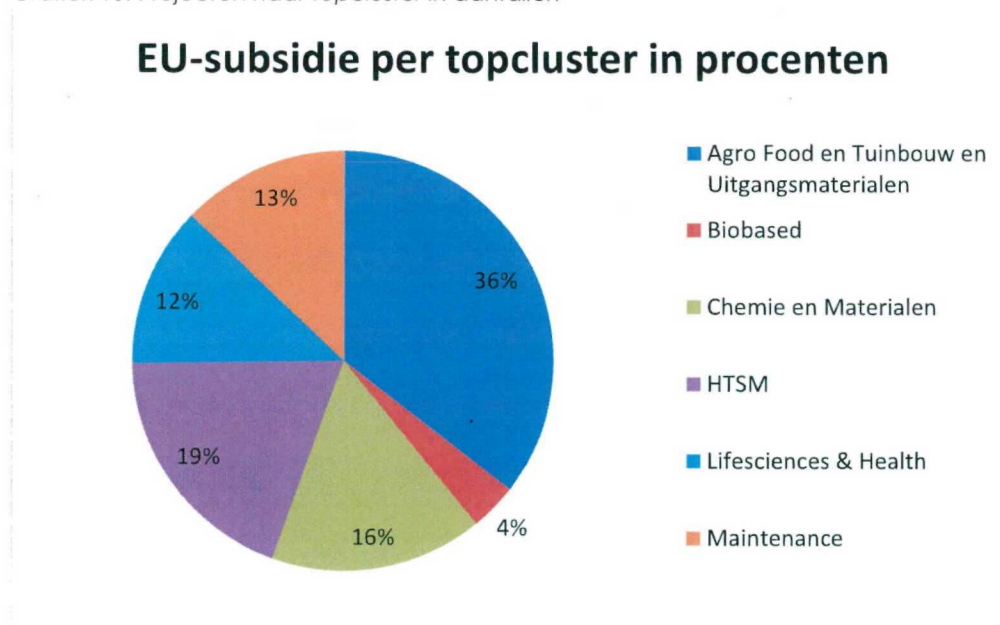
De hieronder genoemde topclusters zijn rechtstreeks overgenomen uit de RIS3 die op landsdeelniveau Zuid-Nederland van kracht is. De categorisering is gedaan voor alle economische projecten. Het CEF-project en projecten voor arbeidsmarkt, onderwijs, milieu e.d. vallen daarmee onder 'buiten de topclusters'.

Topcluster	EU-subsidie	Projecten
Agro Food en Tuinbouw en Uitgangsmaterialen	€ 1.643.798,72	35
Biobased	€ 168.335,55	2
Chemie en Materialen	€ 758.171,40	2
HTSM (High Tech Systems and Materials)	€ 894.956,75	5
Lifesciences & Health	€ 572.733,00	2
Maintenance	€ 595.372,83	2
Subtotaal	€ 4.633.368,32	48
Meerdere - Crossroads	€ 888.847,00	1
Buiten de topclusters	€ 62.738.790,20	31
Eindtotaal	€ 68.261.005,52	80

Tabel 4: De verdeling van Zeeuwse projecten naar topclusters in euro's en aantallen

Grafiek 10: Projecten naar topcluster in aantallen

Grafiek 11: Zeeuwse EU-subsidie naar topcluster in procenten

Het CEF-project valt buiten de topclusters, daarom is in deze paragraaf geen aparte grafiek 'exclusief CEF' opgenomen.

Het project 'Crossroads2' valt onder meerdere topclusters (zie vorige paragraaf) en is ook als zodanig geïdentificeerd. Crossroads levert 16% van de totaal verworven financiering op.

Enkele opvallende constatering ten aanzien van de verkregen informatie:

- In totaal zijn 49 projecten (5,5 miljoen euro) gecategoriseerd onder een topcluster. Dit is het merendeel van de projecten, maar een klein percentage van de verworven Europese financiering. Dit komt doordat het CEF-project in Terneuzen niet gecategoriseerd is.
- Het merendeel van deze projecten is gecategoriseerd onder 'Agrofood en Tuinbouw en Uitgangsmaterialen'. 35 projecten zijn gecategoriseerd onder dit topcluster, dit komt neer op 71%. Van deze 35 projecten zijn 27 POP-projecten. Deze projecten leveren Zeeland 1,6 miljoen euro aan Europese subsidie op (30%). HTSM is als topcluster ook goed vertegenwoordigd in dit overzicht. Vijf projecten worden uitgevoerd in dit topcluster. Deze projecten zijn verantwoordelijk voor 16% van de totaal Europese financiering.
- De projecten onder topcluster 'Biobased' hebben de kleinste gemiddelde omvang. In totaal zijn twee projecten gecategoriseerd onder dit cluster. Dit komt neer op €170.000, oftewel 3%. De lage score van 'Biobased' is verder opvallend gezien het feit dat dit cluster belangrijk is voor de provincie en dus ook extra aandacht krijgt. De valorisatie van die aandacht blijft derhalve vooralsnog achter.

Een nadere analyse van de geïdentificeerde projecten naar de clusters die door de Commissie Balkenende zijn benoemd, maakt geen onderdeel uit van deze opdracht. Het zelf uitvoeren van nadere analyse door de provincie kan relevante handvatten bieden in het positioneren van de Zeeuwse clusters en projecten.

Ad.5. Betrokken Zeeuwse gemeenten

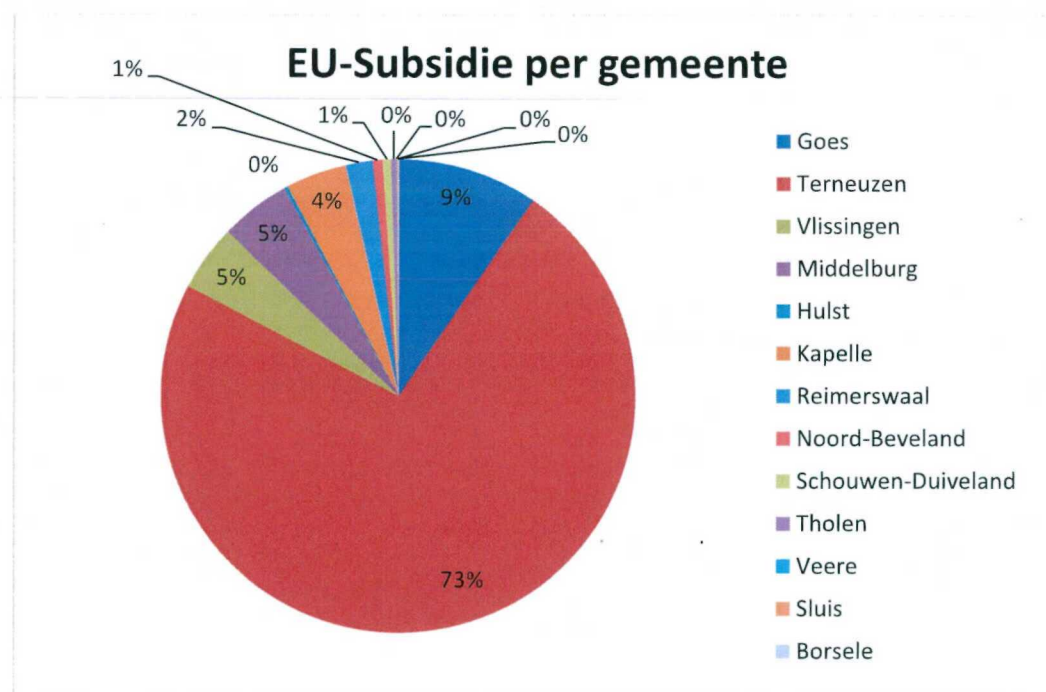
Het Zeeuws Subsidieteam heeft ERAC de opdracht gegeven om stil te staan bij het totaal aan EU-subsidie dat verworven wordt per gemeente. In het monitoringsysteem is de vestigingslocatie van iedere betrokken projectdeelnemers aangegeven en is vermeld in welke Zeeuwse gemeente deze locatie ligt.

In dit onderzoek is er voor gekozen om de subsidiegelden toe rekenen aan een Zeeuwse gemeente aan de hand van de locatie van de organisaties die de subsidie hebben aangevraagd. Er zijn ook projecten waarvan bekend is dat de activiteiten (deels) plaatsvinden in een andere gemeente dan waar de organisatie gevestigd is die de subsidie heeft aangevraagd. Voor de uniformiteit van de uitkomsten binnen dit onderzoek is er voor gekozen om de verworven financiering toch consequent toe te kennen aan de gemeente waarin de organisatie gevestigd is (op basis van postcode of plaatsnaam).

De bedragen die uit deze berekeningen komen, zijn op de volgende pagina weergegeven.

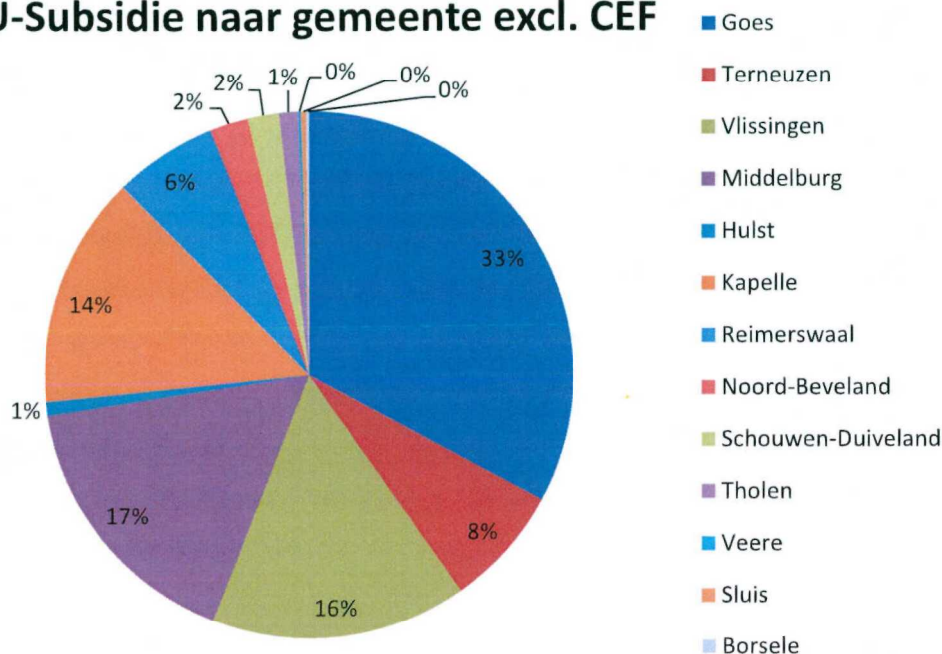
Gemeente	EU-Subsidie
Goes	€ 6.459.849,00
Terneuzen	€ 49.554.318,00
Vlissingen	€ 3.083.343,00
Middelburg	€ 3.274.563,00
Hulst	€ 166.477,00
Kapelle	€ 2.800.000,00
Reimerswaal	€ 1.240.511,00
Noord-Beveland	€ 467.945,00
Schouwen-Duiveland	€ 369.804,00
Tholen	€ 229.700,00
Veere	€ 32.182,00
Sluis	€ 63.795,00
Borsele	€ 34.739,00
Subtotaal	€ 67.777.226
Niet geïdentificeerd	€ 483.779,52
Eindtotaal	€ 68.261.005,52

Tabel 5: De verdeling van EU-Subsidie naar Zeeuwse gemeenten

Grafiek 12: Zeeuwse EU-Subsidie naar Zeeuwse gemeenten

EU-Subsidie naar gemeente excl. CEF

Grafiek 13: Zeeuwse EU-Subsidie naar Zeeuwse gemeenten exclusief CEF-project in Terneuzen

Zoals hiervoor vermeld, is de opgehaalde financiering toegerekend naar de gemeente(n) waarin de projectpartners gevestigd zijn. Er is dus niet gekeken naar de locatie waar de verschillende activiteiten uitgevoerd worden. Van sommige projecten is wel bekend dat de projectactiviteiten op een andere plek uitgevoerd worden dan de vestigingslocatie van de aanvrager. Dit is echter niet van alle projecten bekend en omwille van de consistentie van het monitoringsysteem is er voor gekozen om alle financiering toe te rekenen naar de vestigingsgemeente.

Enkele (omvangrijke) voorbeelden waarvan bekend is dat de projectactiviteiten op een andere plek worden uitgevoerd:

- o *Oryon Watermill Energiedijkturbine - Elektriciteit voor en door Zeeland*. Dit project is in zijn geheel toegerekend aan Kapelle, terwijl de projectactiviteiten worden uitgevoerd in Schouwen-Duiveland. De financiering die opgehaald wordt binnen dit project, landt dus eigenlijk in Schouwen-Duiveland en niet in Kapelle.
- o Alle projecten waarin Stichting Het Zeeuwse Landschap betrokken is. Deze stichting is gevestigd in de gemeente Goes en daarom wordt alle opgehaalde financiering van deze organisatie toegerekend aan deze gemeente. Activiteiten vinden echter veelal plaats in andere gemeenten.
- o ESF: Goes is de uitvoerder van dit programma in Zeeland en ontvangt dit totaalbedrag ook namens de andere Zeeuwse gemeenten. Dit bedrag wordt via een bepaalde verdeelsleutel onderverdeeld tussen de verschillende gemeenten.

Enkele opvallende constatering ten aanzien van de verkregen informatie:

- Alle dertien Zeeuwse gemeenten ontvangen financiering van de Europese Unie.
- Door de grote omvang van het CEF-project is Terneuzen de gemeente die het meest ontvangt, namelijk 49,5 miljoen euro (73%). Wanneer het CEF-project niet wordt meegerekend blijft hier maar een deel van over (8%). Dit is een kleiner bedrag dan andere grotere gemeenten in Zeeland en vergelijkbaar met een gemeente als Reimerswaal.
- Na Terneuzen is Goes de grootste ontvanger van EU-subsidies. Dit is toe te schrijven aan het ESF-programma.
- Middelburg en Vlissingen ontvangen allebei boven de drie miljoen euro aan Europese subsidie. Dit is te relateren aan de hogere opleidingsinstellingen in deze gemeenten.
- Kapelle ontvangt 2,8 miljoen euro aan Europese subsidie, dit is net iets minder dan Middelburg en Vlissingen. Opvallend is dat Kapelle dit met één project binnenhaalt. Het betreft hier het OPZuid / EFRO-project: Oryon Watermill Energiedijkturbine - Elektriciteit voor en door Zeeland, zoals eerder gesteld vinden de activiteiten van dit project plaats in de gemeente Schouwen-Duiveland.

Ad.6. Europese Maatschappelijke Uitdagingen

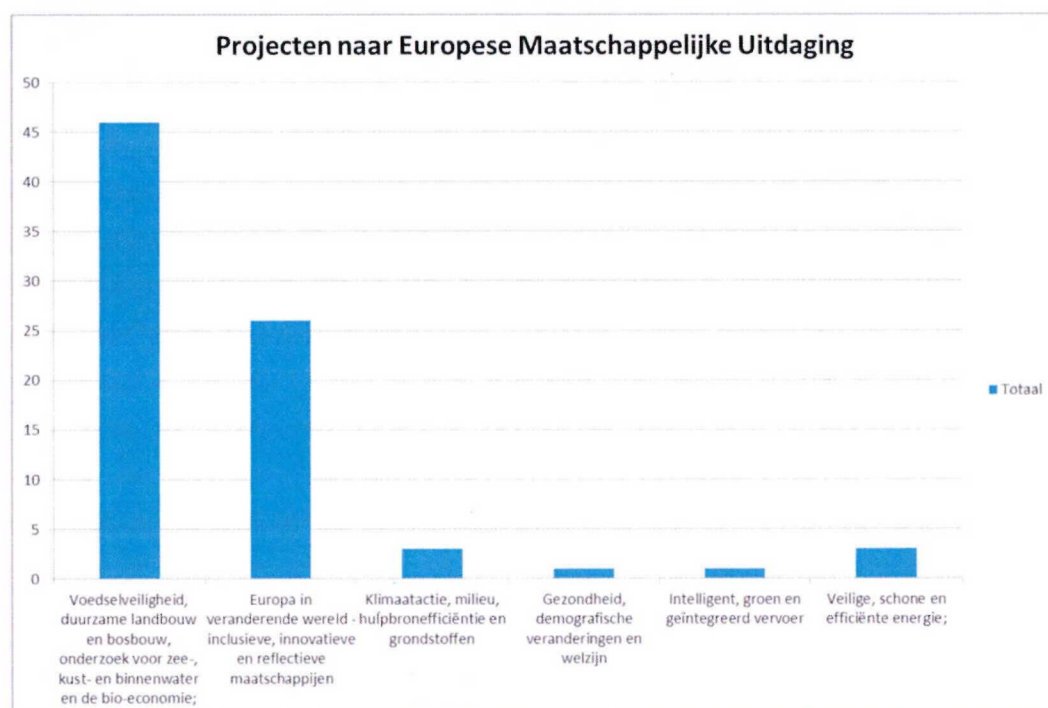
De Europese Unie heeft zeven prioritaire uitdagingen geïdentificeerd waarvoor gerichte investeringen in onderzoek en ontwikkeling een effectieve impact kunnen hebben ten voordele van de burgers:

1. Gezondheid, demografische veranderingen en welzijn;
2. Voedselveiligheid, duurzame landbouw en bosbouw, onderzoek voor zee-, kust- en binnenwater en de bio-economie;
3. Veilige, schone en efficiënte energie;
4. Intelligent, groen en geïntegreerd vervoer;
5. Klimaatactie, milieu, hulpbronefficiëntie en grondstoffen;
6. Europa in veranderende wereld - inclusieve, innovatieve en reflectieve maatschappijen;
7. Veilige samenlevingen - bescherming van vrijheid en veiligheid van Europa en de Europese burgers.

Deze categorisering maakt een uniforme vergelijking tussen de provincies mogelijk. De genoemde uitdagingen zijn vergelijkbaar met de global goals die VNG kenbaar heeft gemaakt. Hierin is bijvoorbeeld ook veilige en schone energie opgenomen als doelstelling, maar ook voedselzekerheid. Met de Europese Maatschappelijke Uitdagingen kan de Provincie Zeeland haar bijdragen uitdragen aan de EU-Agenda. De provincie stuurt niet zelf op onderstaande thema's, maar kan deze dus wel gebruiken voor haar externe communicatie.

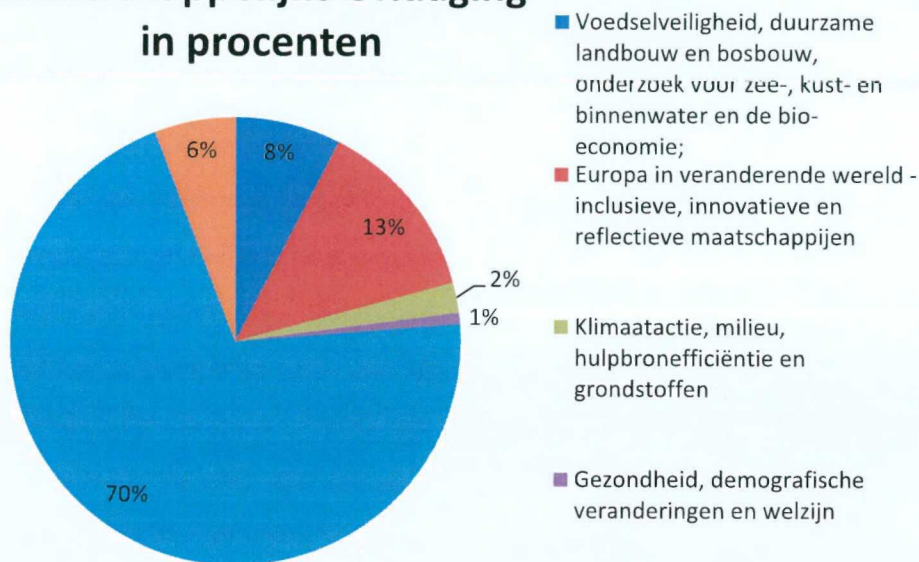
Europese Maatschappelijke Uitdagingen	EU-subsidie	Projecten
Klimaatactie, milieu, hulpbronefficiëntie en grondstoffen;	€ 1.479.867,00	3
Europa in veranderende wereld - inclusieve, innovatieve en reflectieve maatschappijen;	€ 9.010.235,05	26
Voedselveiligheid, duurzame landbouw en bosbouw, onderzoek voor zee-, kust- en binnenwater en de bio-economie;	€ 5.140.948,27	46
Gezondheid, demografische veranderingen en welzijn;	€ 555.233,00	1
Veilige, schone en efficiënte energie;	€ 3.979.922,20	3
Intelligent, groen en geïntegreerd vervoer;	€ 48.094.800,00	1
Eindtotaal	€ 68.261.005,52	80

Tabel 6: De verdeling van Zeeuwse projecten naar Europese Maatschappelijke Uitdagingen in euro's en aantallen

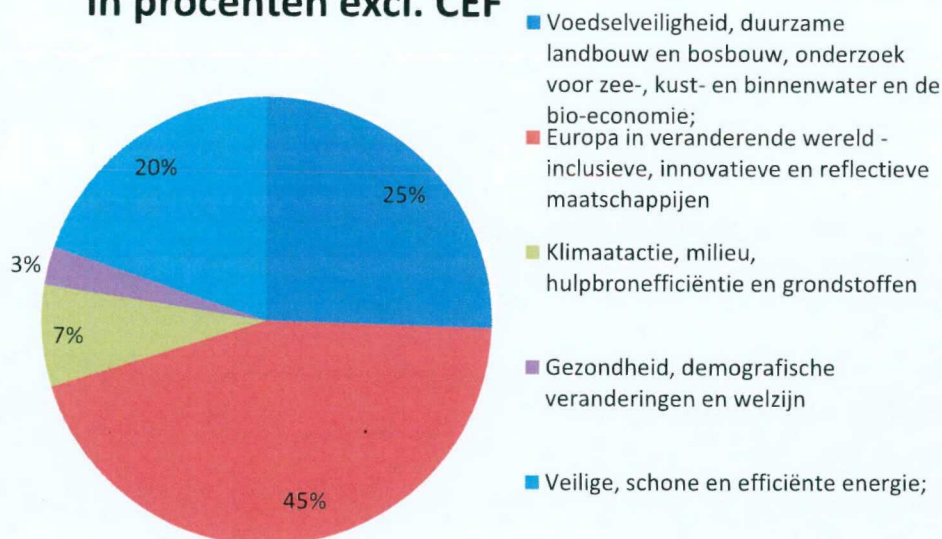
Grafiek 14: Projecten naar Europese Maatschappelijke Uitdagingen in aantallen

EU-subsidie per Europese Maatschappelijke Uitdaging in procenten

Grafiek 15: Zeeuwse EU-subsidie naar Europese Maatschappelijke Uitdagingen

EU-subsidie per Europese Maatschappelijke Uitdaging in procenten excl. CEF

Grafiek 16: Zeeuwse EU-subsidie naar Europese Maatschappelijke Uitdaging exclusief CEF-project in Terneuzen

Enkele opvallende constatering ten aanzien van de verkregen informatie:

- De meeste projecten zijn gecategoriseerd onder: 'Voedselveiligheid, duurzame landbouw en bosbouw, onderzoek voor zee-, kust- en binnenwater en de bio-economie' en 'Europa in veranderende wereld - inclusieve, innovatieve en reflectieve maatschappijen', respectievelijk 46 en 26. In euro's zijn deze Europese Maatschappelijke Uitdagingen respectievelijk 8% en 13% groot.
- 'Intelligent, groen en geïntegreerd vervoer' levert € 48.094.800 op, dit is het CEF-project. In grafiek 14 wordt dit project buiten beschouwing gelaten en daar is deze Europese Maatschappelijke Uitdaging dan ook niet meer terug te vinden.
- Het bedrag onder 'Veilige, schone en efficiënte energie' is met bijna 4 miljoen euro (6%) groter dan wat verwacht mag worden gezien het aantal projecten (3). Het betreft hier drie grote EFRO / OPZuid-projecten.
- Onder 'Europa in veranderende wereld - inclusieve, innovatieve en reflectieve maatschappijen' zijn veel innovatieve/economische projecten gecategoriseerd, hierdoor kan 13% van het totaalbedrag aan deze Europese Maatschappelijke Uitdaging worden toegeschreven.

Op het Europese toneel hebben boodschappen die zijn geformuleerd in het 'Europese jargon' het meeste impact. De categorisering naar de Europese 'vlaggenchipinitiatieven' en de maatschappelijke uitdagingen weerspiegelen de bijdrage van Zeeland aan de Europese agenda in dat jargon. Daarmee zijn deze data erg goed bruikbaar in bestuurlijke boodschappen richting Europa of in Brussel.

Ad.7. Europese 'vlaggenchipinitiatieven'

De Europese Commissie voert haar hele beleid onder de 'Europa 2020-strategie'. Die strategie kent drie groeilijnen (slim, duurzaam, inclusief). De groeilijnen zijn nader geconcretiseerd naar de zogenaamde 'vlaggenchipinitiatieven'. Deze Europese 'vlaggenchipinitiatieven' maken standaard onderdeel uit van het ERAC monitoringsysteem. Dit ook om een uniforme vergelijking mogelijk te maken tussen provincies en ten opzichte van Europa-brede thema's. De provincie stuurt dus ook niet op deze thema's, maar deze kunnen wel gebruikt worden voor externe communicatie. De Europese 'vlaggenchipinitiatieven' zijn:

Slimme groei:

- Digitale Agenda;
- Innovatie Unie;
- Jeugd in beweging;

Duurzame groei:

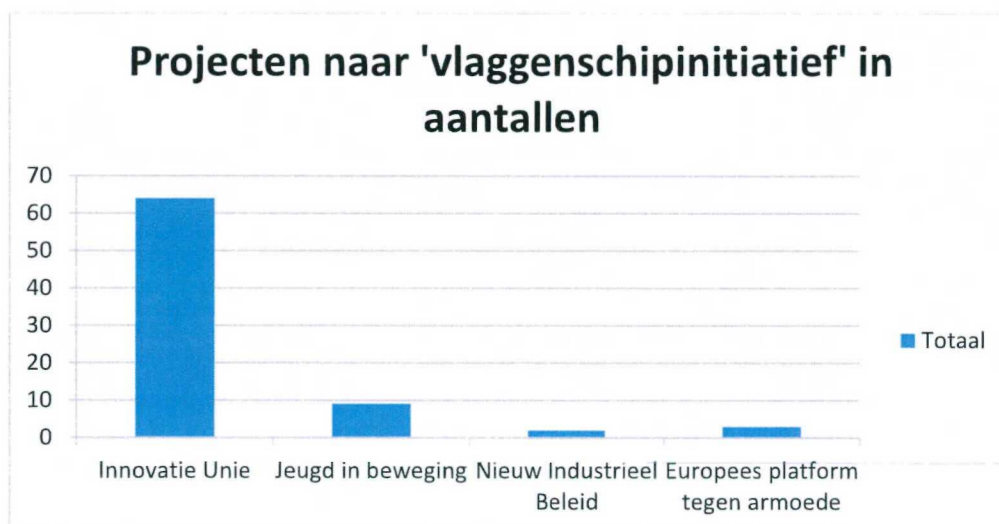
- Efficiënte omgang met hulpbronnen;
- Nieuw industrieel beleid;

Inclusieve groei:

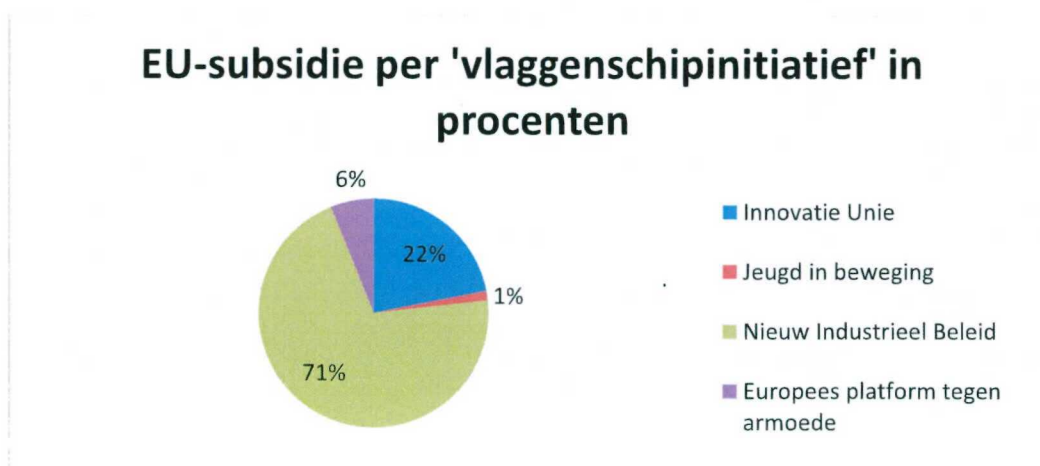
- Nieuwe vaardigheden voor nieuwe banen;
- Europees platform tegen armoede.

Europese 'vlaggenschipinitiatieven'	EU-subsidie	Projecten
Innovatie Unie	€ 14.949.273,52	64
Nieuw Industrieel beleid	€ 48.262.091,00	2
Europees platform tegen armoede	€ 4.153.900,00	3
Jeugd in beweging	€ 886.891,00	9
Subtotaal	€ 68.252.155,52	78
Niet gecategoriseerd	€ 8.850,00	2
Eindtotaal	€ 68.261.005,52	80

Tabel 7: De verdeling van Zeeuwse projecten naar Europese 'vlaggenschipinitiatieven' in euro's en aantallen

Grafiek 17: Projecten naar Europees 'vlaggenschipinitiatief' in aantallen

Grafiek 18: Zeeuwse EU-Subsidie naar Europees 'vlaggenschipinitiatief' in procenten

Enkele opvallende constatering ten aanzien van de verkregen informatie:

- De meeste projecten zijn gecategoriseerd onder 'Innovatie Unie'. Dit is in veel provincie het geval omdat in veel programma's/fondsen innoveren centraal staat. Hierdoor valt automatisch het merendeel van de projecten onder deze categorie.
- 9 projecten zijn gecategoriseerd onder 'Jeugd in beweging', dit zijn voornamelijk de Erasmus+-projecten. Dit zijn projecten met een geringe omvang. Hierdoor is het aandeel in het totaal in Zeeland verworven subsidie onder dit 'vlaggenschipinitiatief' gering.
- De grootste waarde van 'Nieuw industrieel beleid' is te verklaren door het Terneuzens CEF-project.
- Drie van de zeven Europese 'vlaggenschipinitiatieven' komen niet voor in deze Zeeuwse database. Doordat maar vier 'vlaggenschipinitiatieven' voorkomen in de database ontstaat er een duidelijk overzicht van de verhoudingen tussen de verschillende 'vlaggenschipinitiatieven'. Hierom is er voor gekozen om geen aparte grafiek te maken om de verhoudingen exclusief CEF-project in kaart te brengen.

Vijf Beschouwing

Belangrijk is dat deze monitoring geen doel, maar een middel is. Dit rapport kan dienen als vertrekpunt voor verdere analyses. Waar liggen bijvoorbeeld kansen voor de provincie om loekornslige Europese financiering naar Zeeland te halen? Waar liggen kansen om programma's en projecten elkaar te laten versterken?

Interessante vragen richten zich ook op de cofinanciering van alle geïnventariseerde projecten: in welke mate betalen de provincie en andere partijen, mee? En op het Zeeuws / Zuid- Nederlands beleid versus de Europese agenda: hoe verhouden gedefinieerde thema's en uitdagingen zich tot de Europese 'vlaggenschipinitiatieven' en Europese Maatschappelijke Uitdagingen?

Benchmarking: Zeeland in perspectief

Verworven euro's in relatie tot het Bruto Regionaal Product

Op basis van vergelijkbare analyses voor een aantal andere provincies blijkt dat de score aan Europese middelen voor Zeeland inclusief CEF nagenoeg het hoogste is van de zeven tot nu toe onderzochte provincies; exclusief CEF is de score echter het laagste. De Europese euro's afgezet tegen het bruto regionaal product² varieert van 0,17% exclusief CEF tot 0,58% inclusief CEF ; koploper is 0,59% in Groningen.

Nota bene

De 'relatieve score' in de volgende tabel heeft alleen zeggingskracht ter vergelijking van provincies onderling en niet in enige absolute zin.

Provincie	Europese euro's (geëxtrapoleerd naar gelijke periode)	Bruto regionaal product 2015 (bron: CBS)	Relatieve score
Groningen (excl. aardgasbaten)	€ 109.000.000	€ 18.383 miljoen	0,59%
Friesland	€ 41.200.000	€ 18.178 miljoen	0,23%
Drenthe	€ 38.800.000	€ 13.807 miljoen	0,28%
Noord-Brabant	€ 215.000.000 ³	€ 102.154 miljoen	0,21%
Limburg	€ 110.000.000 ⁴	€ 37.653 miljoen	0,29%
Zeeland	€ 68.261.000 (incl. CEF) € 20.100.000 (excl. CEF)	€ 11.834 miljoen	0,58% (incl. CEF) 0,17% (excl. CEF)
Zuid-Holland	€ 450.000.000 ⁵	€ 144.374 miljoen	0,31%

Tabel 8: verworven euro's in relatie tot het Bruto Regionaal Product

² Bedrag uit de inventarisatie afgezet tegen het Bruto Regionaal Product 2015 (bron: CBS).

³ Eerdere meetperiode Noord-Brabant was tot en met mei 2016 – oftewel vanaf start programma's circa anderhalf jaar. Een bedrag van ruim € 165 miljoen – oftewel gemiddeld circa € 55 miljoen per half jaar. Voor acht maanden van 2016 indicatief 50 miljoen toegevoegd en totaal afgerond.

⁴ Eerdere meetperiode Limburg was tot en met augustus 2016 – oftewel vanaf start programma's circa één-driekwart jaar. Een bedrag van € 91 miljoen – oftewel circa € 25 miljoen per half jaar. Voor laatste vier maanden van 2016 indicatief € 20 miljoen toegevoegd en totaal afgerond.

⁵ Eerdere meetperiode Zuid-Holland was tot en met eind 2015 en een bedrag van circa € 250 miljoen. Voor heel 2016 indicatief 200 miljoen (80% ten opzichte van 2015) toegevoegd en totaal afgerond.

Verworven euro's per inwoner

Een andere variabele die kan worden berekend, is hoeveel euro per inwoner terecht komt in de onderzochte provincies. Dit levert het volgende overzicht op;

Provincie	Europese euro's (geëxtrapoleerd naar gelijke periode)	Inwoneraantal 2016 (bron: CBS)	Relatieve score
Groningen	€ 109.000.000	583.585	€ 187
Friesland	€ 41.200.000	646.926	€ 64
Drenthe	€ 38.800.000	491.867	€ 79
Noord-Brabant	€ 215.000.000	2.513.243	€ 86
Limburg	€ 110.000.000	1.117.655	€ 98
Zeeland	€ 68.261.000 (incl. CEF) € 20.100.000 (excl. CEF)	381.563	€ 179 (incl. CEF) € 53 (excl. CEF)
Zuid-Holland	€ 450.000.000	3.653.269	€ 123

Tabel 9: verworven euro's per inwoner

Ook bij deze analyse blijkt dat Zeeland inclusief CEF nagenoeg gelijk scoort aan provincie Groningen. Exclusief CEF echter haalt Zeeland het minste euro's per inwoner uit Europese programma's. Hier is echter wel een aantal kanttekeningen bij te plaatsen. In andere provincies is er vooral een hogere score betreffende Horizon2020, zowel qua goedgekeurde projecten, alsook verworven financiering. Dit komt bijvoorbeeld doordat andere provincies grote universiteiten en onderzoekinstellingen herbergen, organisaties die traditioneel goed scoren binnen Horizon2020.

Zeeland haalt echter ook minder Europese financiering op, wanneer er vergeleken wordt met een vergelijkbare (plattelands-) provincie als Drenthe. In alle provincies zie je dat er binnen Horizon2020 vooral financiering verworven wordt binnen clusters. In deze provincies zie je dat er veel energie wordt gestoken in campusontwikkeling en het oprichten van clusters van innovatieve bedrijven op een bepaald thema. In Drenthe kan worden gedacht aan INCAS3 en Sensor Universe. Zeeland kent dergelijke ontwikkelingen niet.

Een andere reden voor de relatief lagere score komt doordat andere provincies een grotere ontwikkelcapaciteit hebben door bijvoorbeeld ontwikkelorganisaties. Hiermee besteden andere provincies – direct en via 'triple helix organisaties' – veel aandacht aan de ontwikkeling van clusters, van campussen ('valleys') en consortia. In Noord-Brabant is er bijvoorbeeld de BOM, in Limburg LIOF, in Gelderland/Overijssel Oost NV en in Noord-Nederland de NOM. Deze organisaties bestaan vaak al tientallen jaren. Zeeland kent pas sinds kort een dergelijke ontwikkelorganisatie. Impuls Zeeland bestaat pas sinds 2007. In het rapport Balkenende wordt ook gesproken van het versterken van Impuls Zeeland, bijvoorbeeld door meer de samenwerking te zoeken met de BOM.

Deze zaken dragen er aan bij dat in een fonds als Horizon2020 'minder gescoord' wordt in Zeeland dan in andere provincies en dus dat er minder Europese financiering wordt verworven in Zeeland. Ook geeft dit een verklaring voor de mindere score in andere thematische fondsen. Zeeland scoort met name goed in programma's waar de provincie zelf mee sturing geeft en waar budgetten geografisch zijn toegewezen. Het belang van geografische fondsen als OP Zuid/EFRO en Interreg is dan ook in Zeeland beduidend groter dan de thematische fondsen.

Ten slotte

De wezenlijke bijdrage van de Europese fondsen aan de Zeeuwse economie en maatschappij is in dit rapport gestaafd met cijfers. Dit rapport laat daarmee de meerwaarde zien die Europese financiering heeft voor Zeeland. In totaal is er sprake van een financieringsbedrag van meer dan 68 miljoen euro. Dit komt neer op:

- 0,58% van het totaal Zeeuwse BRP,
- € 179 per inwoner.

Bijlage A

Databestand

Ter volledigheid van dit rapport weergeeft onderstaande tabel alle 80 projecten die tot en met de nulmeting op 1 november 2016 geïdentificeerd zijn in Zeeland. In de tabel zijn van deze projecten de projectnaam, de Zeeuwse begunstigde organisaties, de EU-subsidie en het bijbehorende fonds/programma weergegeven.

	Projectnaam	Zeeuwse Begunstigden	EU-subsidie	Fonds/Programma
1	Improved	1. Stichting HZ University of Applied Sciences	€ 229.833	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
2	2BConnect	1. Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2. Vereniging Zeeuwse Milieufederatie	€ 502.097	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
3	Crossroads	1. NV Economische Impuls Zeeland	€ 888.847	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
4	Grenspark Groot-Saeffinghe	1. Provincie Zeeland; 2. Stichting Het Zeeuwse Landschap	€ 348.763	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
5	Meer Natuur voor Pittig Fruit	1. Stichting Landschapsbeheer Zeeland	€ 92.794	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
6	Grensinfovoorziening Vlaanderen-Nederland	1. Dethon; 2. UWV werkkantoor Zeeland/Noord-Brabant	€ 209.939	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
7	Grenzeloos Biobased Onderwijs	1. Biobase Europe Training Centre; 2. HZ University of Applied Sciences	€ 210.712	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
8	Eco2Eco	1. Bosgroep Zuid-Nederland	€ 312.500	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
9	Aqua-Vlan 2	1. HZ University of Applied Sciences	€ 249.967	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
10	Integrated approach N2000 Delta Nature to catalyse the implementation of the Netherlands' Prioritised Action Framework	1. Provincie Zeeland; 2. Stichting Het Zeeuwse Landschap	€ 435.100	LIFE
11	Growing a green future	1. Boerderij Rusthoeve	€ 85.318	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
12	i-4-1 Health	1. GGD Zeeland, 2. Admiraal de Ruyter Ziekenhuis, 3. Roosevelt Academy, 4. Zorgsaam Zeeuws-Vlaanderen	€ 555.233	Interreg VA Vlaanderen-Nederland

13	Leve(n) de Bodem	1. Boerderij Rusthoeve	€ 130.768	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
14	Link2Innovate	1.Dok41	€ 116.116	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
15	Smart Tooling	1. KICMPI, 2.DOW Benelux, 3.Impuls Zeeland	€ 469.093	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
16	Smartsediment	1.Provincie Zeeland; 2. Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee	€ 1.263.7	Interreg VA Vlaanderen-Nederland
17	Fresh Fruit Lab	1. Environmental Monitoring Systems	€ 96.800	Eurostars
18	New Terneuzen Lock	1. Nederland-Vlaamse Scheldec commissie	€ 48.094.800	CEF
19	Niet bekend	1. Sint Antonius school	€ 16.800	Erasmus+
20	Niet bekend	1. Edudelta College	€ 44.280	Erasmus+
21	Niet bekend	1. CBS Het Kompas	€ 4.360	Erasmus+
22	Neighbours get acquainted	1. Christelijke Scholengemeenschap Walcheren	€ 60.000	Erasmus+
23	Niet bekend	1. Stichting Atlantic Bridge	€ 42.403	Erasmus+
24	Paraskills Competition	1. Stichting Kenniscentrum Pro Work	€ 319.804	Erasmus+
25	Niet bekend	1. Stichting HZ University of Applied Sciences	€ 188.532	Erasmus+
26	Network for entrepreneurship in vet educational development	1. Scalda Stichting voor beroepsonderwijs en Educatie	€ 0	Erasmus+
27	Poul-AR	1. Colsen, Adviesbureau voor Milieutechniek BV	€ 50.000	Horizon2020 - SME
28	FLEXCOLD	1. Saint Trofee V.O.F.	€ 50.000	Horizon2020 - SME
29	Zelfrijder: high tech systeem voor duurzame landbouw	1. Herder B.V.	€ 198.831	OPZuid/EFRO
30	Timesavers Smart Deburring Assist	1. Timesavers International B.V.	€ 200.000	OPZuid/EFRO
31	Bio Infrastructuur & Kennis (BIK)	1. Stichting ter Exploitatie van Proefboerderij Rusthoeve en 2. NV Economische Impuls Zeeland	€ 83.018	OPZuid/EFRO
32	InnoPack++ Marine 2.0, een nog compactere waterbehandelingsin stallatie voor schepen	1. Advanced Waste Water Solutions B.V.	€ 59.748	OPZuid/EFRO

33	Innovatief opkweekstelsel voor een ecologisch én economisch duurzame oestersector	1. Roem van Yerseke B.V. en 2. Machinefabriek en Reparatiebedrijf W. Bakker V.O.F.	€ 301.708	OPZuid/EFRO
34	Tongkweek: Ja-Natuurlijk	1. Coöperatieve Fry-Marine U.A., 2. Murre Techniek B.V. en 3. Stichting Zeeschelp	€ 315.525	OPZuid/EFRO
35	FIELDLAB CAMPIONE	1. Actemium B.V., 2. DOW Benelux B.V., 3. Stichting HZ University of Applied Sciences, 4. Kennis en Innovatie Centrum Ki< Coöperatie U.A en 5. DELTA Infra B.V.	€ 96.978	OPZuid/EFRO
36	Low-cost ammoniak gasmeetsysteem voor stallen	1. EMS B.V.	€ 104.375	OPZuid/EFRO
37	Proeftuin Thermoplastische composieten	1. Allplast B.V.	€ 28.524	OPZuid/EFRO
38	Sneller en Beter naar Nul op de Meter (SBNOM)	1. Gemeente Middelburg en 2. PMB Marsaki B.V.	€ 643.164	OPZuid/EFRO
39	Oosterschelde Tidal Power	1. Constructiebedrijf Hillebrand BV, 2. Istimewa Elektrotechniek BV, 3. Van der Straaten Aannemingsmaatschappij B.V. en 4. Vereniging Zeeuwse Milieu Federatie. Overige partijen (behalve Huisman Equipment B.V. Noord-Brabant) ook toegerekend aan Zeeland	€ 536.758	OPZuid/EFRO
40	Oryon Watermill Energiedijkturbine - Elektriciteit voor en door Zeeland	1. Grevelingen Energie U.A. Overige twee partijen ook toegerekend aan Zeeland	€ 2.800.000	OPZuid/EFRO
41	PROFIT	1. Stichting HZ University of Applied Sciences, 2. NV Economische Impuls Zeeland	€ 437.366	Interreg VA 2Zeeën
42	INCASE	1. Stichting HZ University of Applied Sciences, 2. NV Economische Impuls Zeeland	€ 498.395	Interreg VA 2Zeeën
43	Carbon2Value	1. DOW Benelux BV	€ 729.647	Interreg VA 2Zeeën

44	SCAPE	1. Gemeente Middelburg, 2. Waterschap Scheldestromen	€ 952.547	Interreg VA 2Zeeën
45	PARTRIDGE	1. Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2. Stichting het Zeeuwse Landschap	€ 197.698	Interreg VB Noordzee Regio
46	FRAMES	1. Provincie Zeeland	€ 246.000	Interreg VB Noordzee Regio
47	VIOLET	1. Gemeente Middelburg	€ 167.291	Interreg V Europe
48	Subsidieplafonds centrumgemeenten	1. Gemeente Goes	€ 1.871.000	ESF
49	Subsidieplafonds centrumgemeenten ten behoeve van regio-aanvragen gemeenten	1. Gemeente Goes	€ 1.878.100	ESF
50	Subsidieplafond Centrumgemeente t.b.v. regio-aanvragen Leerlingen Voortgezet Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs	1. Gemeente Goes	€ 404.800	ESF
51	Niet bekend	Niet bekend	€ 12.182	POP
52	Niet bekend	Niet bekend	€ 20.000	POP
53	Niet bekend	Niet bekend	€ 17.280	POP
54	Niet bekend	Niet bekend	€ 20.000	POP
55	Niet bekend	Niet bekend	€ 20.000	POP
56	Niet bekend	Niet bekend	€ 14.213	POP
57	Niet bekend	Niet bekend	€ 18.000	POP
58	Niet bekend	Niet bekend	€ 10.628	POP
59	Niet bekend	Niet bekend	€ 16.730	POP
60	Niet bekend	Niet bekend	€ 10.296	POP
61	Niet bekend	Niet bekend	€ 10.334	POP
62	Niet bekend	Niet bekend	€ 11.936	POP
63	Niet bekend	Niet bekend	€ 14.109	POP
64	Niet bekend	Niet bekend	€ 20.000	POP
65	Niet bekend	Niet bekend	€ 12.554	POP
66	Niet bekend	Niet bekend	€ 10.307	POP
67	Niet bekend	Niet bekend	€ 15.758	POP
68	Niet bekend	Niet bekend	€ 15.000	POP
69	Niet bekend	Niet bekend	€ 20.000	POP
70	Niet bekend	Niet bekend	€ 15.057	POP
71	Niet bekend	Niet bekend	€ 12.418	POP
72	Niet bekend	Niet bekend	€ 17.322	POP
73	Niet bekend	Niet bekend	€ 15.360	POP
74	Niet bekend	Niet bekend	€ 10.490	POP

75	Niet bekend	Niet bekend	€ 16.192	POP
76	Niet bekend	Niet bekend	€ 20.000	POP
77	Niet bekend	Niet bekend	€ 18.378	POP
78	Sustainable Ageing in Future Europe	1. WVO Zorg	€ 17.500	Europe for Citizens
79	Productie- en afzetprogramma's voor producentenorganisaties	1. Coöp. Producent.organ. vd NL Mosselcultuur UA	€ 4.425	EFMZV
80	Productie- en afzetprogramma's voor producentenorganisaties	1. Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheergroep Delta Zuid U.A.	€ 4.425	EFMZV

Bijlage B

Overzicht Europese programma's

Programma	Doelstelling
Asiel- en Migratiefonds (AMIF)	Het Asiel, Migratie en Integratiefonds is een onderdeel van de subsidieregeling voor de Europese migratie- en veiligheidsfondsen 2014-2020. De subsidieregeling bestaat uit het Asiel, Migratie en Integratiefonds (AMIF) en het fonds voor de Interne Veiligheid (ISF). Het AMIF biedt subsidie voor: Actie A: Asiel en opvang Actie B: Integratie Actie C: Terugkeer
Creative Europe	Kaderprogramma voor culturele en audiovisuele sectoren, gericht op: Benutten van c.q. omgaan met mogelijkheden van digitale tijdperk en globalisering, Sectoren in staats tellen economisch potentieel te verzilveren, Toegang geven tot nieuwe internationale markten, publiek en kansen.
Connecting Europe Facility (CEF)	Ondersteunen van een efficiënte, geïntegreerde, duurzame en multimodale infrastructuur in de EU. Geordend naar energie (CEF-E), digitale agenda (CEF-D) en transport (CEF-T).
Cooperation in science and technology (COST)	Coördineren en afstemmen van nationaal gefinancierd onderzoek dat fundamenteel en/of precompetitief van aard is, gericht op vreedzame doeleinden: vraagstukken die voor verschillende landen een gelijke strekking hebben en een basis vormen voor harmonisatie en regelgeving.
COSME (onderdeel binnen Horizon 2020)	Verbeteren van concurrentiekracht van midden- en kleinbedrijf (MKB). Vier hoofdoelen: Toegang tot financiering Toegang tot nieuwe markten Ondersteuning ondernemerschap Verbeteren handelsvoorwaarden
Employment and Social Innovation programma (EaSI)	Financieringsinstrument dat kwalitatief goede en duurzame werkgelegenheid promoot bij een aanvaardbaar en passend niveau van sociale bescherming, tegen sociale uitsluiting en armoede, en voor betere arbeidsomstandigheden
ERASMUS+	Subsidieprogramma voor onderwijs, jeugd en sport. Aan de basis staat de gedachte dat investeringen in onderwijs, opleidingen en niet-formeel leren van cruciaal belang zijn om mensen – ongeacht hun leeftijd of achtergrond – de kans te geven zich voortdurend te ontwikkelen oftewel: een leven lang te leren.

Programma	Doelstelling
EUREKA	Samenwerkingsprogramma voor marktgericht onderzoek met als doel ontwikkeling van nieuwe processen, producten en diensten. Technologische samenwerking, netwerkprojecten, clusterprojecten in ICT, life sciences, industriële technologie en energie & milieu.
Europe for citizens	Burgers actief maken voor de Europese samenleving. Drie doelstellingen: Debat en bewustwording op terrein van Europese geschiedenis en verbondenheid, Participatie in besluitvormingsprocessen en maatschappelijke initiatieven, Disseminatie van projectresultaten tussen beleidsmedewerkers.
European Energy Efficiency Fund (EEE-F)	Publiek-privaat partnerschap van Europese Unie met EIB en een Duitse en Italiaanse bank, gericht op mitigatie van klimaatverandering. Financiering voor energie-efficiëntie, gebruik van hernieuwbare energiebronnen en 'schoon stedelijk transport'.
European Local Energy Assistance facility (ELENA)	Innovatieve energiebesparing in publieke gebouwen, inclusief sociale woningbouw, straatverlichting en verkeerslichten Aanpassing van gebouwen gericht op energiebesparing (verwarming, elektriciteit, isolatie, airconditioning, verlichting) Hernieuwbare energiebronnen toepassen in de gebouwde omgeving, zoals biomassa, fotovoltaïsche energie, zonne-thermische collectoren Renoveren, uitbreiden of bouwen van nieuwe warmte-koude netwerken (inclusief combinatie verwarming/elektriciteit) op gebouw, buurt of stadsniveau Duurzaam stedelijk transport, bijvoorbeeld energie efficiënte bussen (hybride en elektrische bussen), elektrische auto's, nieuwe vervoersconcepten voor in stedelijk gebied Lokale infrastructuur gericht op energie efficiëntie, zoals stedelijke apparatuur, informatie- en communicatiemiddelen en tankmogelijkheden voor nieuwe vervoersmiddelen
Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV)	Bevorderen van een concurrerende, ecologisch duurzame, economisch levensvatbare en maatschappelijk verantwoorde visserij en aquacultuur
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)	Versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie Ondersteuning van de omschakeling van een koolstofarme economie in alle sectoren
Europees Fonds voor Strategische Investeringen (EFSI, ook bekend als "Junckerfonds")	Financieel instrument (leningen, garanties) voor: Strategische infrastructuur: transport, energie, breedband, Milieu, stedelijke ontwikkeling en sociale projecten, Duurzame energie en efficiënt gebruik van hulpbronnen, Onderwijs, Onderzoek & Innovatie, MKB en Mid Cap bedrijven.
Europees Globaliseringsfonds (EGF)	Het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering biedt steun aan mensen die hun baan verliezen door structurele veranderingen als gevolg van globalisering.

Programma	Doelstelling
Europees Landbouwfonds voor Plattelands-ontwikkeling (ELFPO), specifiek onderdeel: Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP)	Agrarisch ondernemerschap: versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht Duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen (verbetering waterkwaliteit) Goede conditie van het platteland (biodiversiteit, natuur en landschap) LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économique Rurale): stimuleren van lokale economische ontwikkelingen op het platteland
Europees Sociaal Fonds (ESF)	Actieve inclusie Duurzame inzetbaarheid Geïntegreerde territoriale ontwikkeling ESF-EFRO (G4)
Eurostars	Verkorten time-to-market van nieuwe technologieën en verkleinen technische risico's
Health for growth	Het ontwikkelen van gezamenlijke benaderingen en het toepassen van deze benaderingen om beter voorbereid te zijn tegen gezondheidsrisico's Het coördineren van gezondheidsinstellingen om burgers te beschermen tegen grens-overschrijdende gezondheidsrisico's
Horizon 2020	Onderzoeks- en innovatieprogramma gericht op het op de markt brengen van goede ideeën. De nadruk ligt op industrieel onderzoek en experimenten. Het programma streeft naar volledige toegankelijkheid voor kennisinstellingen en bedrijfsleven (met name MKB). Drie pijlers: Excellente wetenschap Industrieel leiderschap Maatschappelijke uitdagingen
Interreg VA Vlaanderen-Nederland	Subsidie voor projecten ter verhoging van de innovatiekracht van de grensregio langs de Vlaams-Nederlandse grens en het verminderen van de barrièrewerking van deze grens.
Interreg VA 2 Zeeën	Technologische en sociale innovatie Koolstofarme technologie Aanpassing aan klimaatverandering Efficiënter gebruik van hulpbronnen en materialen
Interreg VB Noordzee Regio	Versterken van onderzoek Efficiënte omgang met hulpbronnen Bescherming van milieu en klimaat Duurzaam & groen vervoer
Interreg VB Noordwest Europa	Versterking onderzoek, technologische ontw. en innovatie Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken Bescherming van de leefomgeving en stimuleren van efficiënt gebruik van grondstoffen en materiaal
Interreg V Europe ("VC")	Het versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie Vergroten van de concurrentiekracht van het MKB Het ondersteunen van de overgang naar een koolstofarme economie in alle sectoren Het beschermen van het milieu en bevorderen van efficiënte omgang van hulpbronnen
LIFE	Subprogramma's milieu (75%) en klimaat (25%) Mitigatie van de klimaatverandering Aanpassing aan de klimaatverandering Klimaatgovernance en informatie

Programma	Doelstelling
URBACT III	Capaciteit om stedelijk beleid te ontwikkelen Ontwerpen van beleid Implementatie van beleid Opbouwen en delen van kennis
Urban Innovative Actions	Transitie naar duurzame energie Stedelijke armoede (met een focus op achtergestelde stadbuurten) Integratie van migranten en vluchtelingen Bevorderen van banen in de lokale economie

De resultaten laten zien dat het bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen in Zeeland actief willen inzetten op het gebruik van de Europese programma's om hun ambities te realiseren. Om het aandeel van de Europese middelen in Zeeland te vergroten zijn de komende periode vanuit alle partijen extra acties nodig. Zo wordt bijvoorbeeld vanuit het actieteam Grensoverschrijdende samenwerking (GROS) ingezet op versterking van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt. Daarnaast wordt vanuit het rapport Balkenende in het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling door middel van de aanjaagmiddelen geïnvesteerd in het versterken van de economische clusters in Zeeland. Hiermee willen we de aansluiting bij de Europese programma's vergroten en het rendement in Zeeland verhogen.

In navolging van dit rapport organiseert de provincie gezamenlijk met het Zeeuws subsidieteam en ERAC twee interactieve sessies om de stakeholders in Zeeland te informeren over de resultaten. Met deze bijeenkomsten willen we ook de bewustwording omtrent het benutten van de Europese programma's vergroten en de kwaliteit van de Zeeuwse aanvragen verbeteren.

Vanuit de samenwerking in Zuid-Nederlands verband in het Europese subsidieprogramma OPZuid is afgesproken om twee maal per jaar de gegevens te actualiseren, waarbij de actuele data op provinciaal en gemeentelijk niveau opvraagbaar zijn. Wij zullen u te zijner tijd informeren over de update van de gegevens.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten van Zeeland,
namens dezen,

De Commissaris van de Koning,
voor deze,

de secretaris,
voor deze,

drs. B.J. de Reu,
gedeputeerde

mr. C. Koets,
directeur organisatie

Bijlagen: Rapport monitoringsysteem Europese middelen in Zeeland.